

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

STRATEGIE ZAMĚSTNANOSTI KRÁLOVÉHRADECKÉHO KRAJE 2019+

Příloha č. 1 ANALYTICKÁ ČÁST

Pakt zaměstnanosti
Královéhradeckého
kraje

Realizováno v rámci projektu

Rozvoj Královéhradeckého kraje – chytře, efektivně, s prosperitou
reg. č. CZ.03.4.74/0.0/0.0/16_058/0007370

www.zamestnanyregion.cz

Zpracovatel:

Centrum investic, rozvoje a inovací

příspěvková organizace Královéhradeckého kraje Soukenická 54

500 03 Hradec Králové

IČ: 71218840

GSM: 724 540 546

Email: strategie@cirihk.cz, chytryregion@chytryregion.cz

web: www.cirihk.cz, www.zamestnanyregion.cz, www.chytryregion.cz

Obsah

1	Úvod	4
2	Ekonomická charakteristika kraje.....	5
3	Výzkum, vývoj a inovace.....	9
4	Lidské zdroje	12
4.1	Vzdělávání	18
5	Cestovní ruch.....	24
5.1	Kultura	25
6	Základní demografické charakteristiky.....	26
6.1	Prognóza vývoje obyvatelstva Královéhradeckého kraje	28
7	Bytová výstavba.....	30
8	Volný čas, občanská vybavenost a služby	32
9	Sociální služby, zdraví a zdravotnictví	33
10	Bezpečnost	36
11	Infrastruktura	38
11.1	Doprava	38
11.2	Internet.....	40

1 Úvod

Předkládaná analýza je analytickým dokumentem, jehož cílem je identifikovat hlavní problémy/bariéry rozvoje lidských zdrojů na území Královéhradeckého kraje, stejně jako definovat, v čem spočívá v této oblasti rozvojový potenciál (silné stránky).

Dokument představuje problémově orientovanou analýzu vybraných klíčových sfér, která je vstupním dokumentem pro identifikaci a zpracování prioritních oblastí Strategie zaměstnanosti Královéhradeckého kraje. Tento text by měl také inspirovat čtenáře k zamyšlení a k hledání nových úhlů pohledu na rozvoj lidských zdrojů v kraji.

Každá kapitola je koncipována jako hledání hlavních možných (obecných) bariér či naopak možností rozvoje v oblasti lidských zdrojů na území kraje.

Základními zdroji informací pro zpracování vybraných analýz byly zejména podklady a údaje Českého statistického úřadu, Úřadu práce České republiky, Ministerstva práce a sociálních věcí, Krajského úřadu Královéhradeckého kraje, ale i řady dalších institucí. Přehled základních zdrojů je uveden na konci dokumentu.

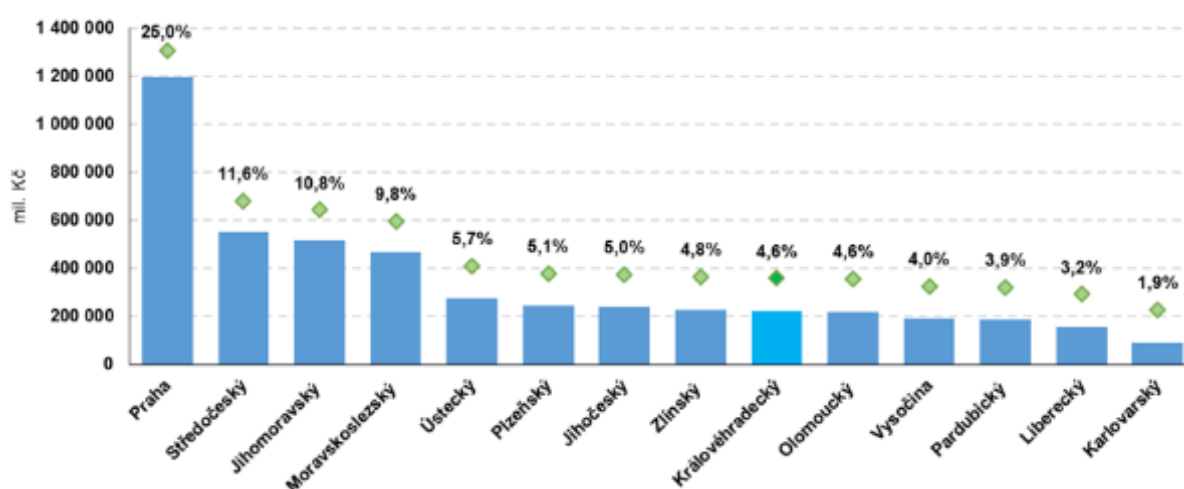
Na základě socioekonomické analýzy a ve spolupráci s pracovními skupinami RSK budou následně definovány hlavní prioritní oblasti, na které se zaměří nová Strategie zaměstnanosti KHK.

2 Ekonomická charakteristika kraje

Hlavním ukazatelem ekonomické výkonnosti regionu je hrubý domácí produkt na obyvatele. Jako zásadní konvergenční kritérium se využívá HDP na obyvatele přepočtený paritou kupní síly vůči státům EU-28. **Královéhradecký kraj patří v porovnání s ostatními regiony Česka ke krajům s vysokou mírou konvergence HDP na obyvatele vůči HDP EU28.** Ve sledovaném období 2011–2016 lze pozorovat rostoucí trend (nejvyšší změna v mezikrajském srovnání mezi lety 2016/2011). V roce 2016 dosahoval hodnoty 78 %, což odpovídá páté nejvyšší pozici.

Královéhradecký kraj dosahoval v období 2008–2016 vyšší ekonomické výkonnosti na obyvatele v mezikrajském srovnání. V posledních šesti letech patřil kraj mezi pět nejvíce rostoucích regionů (včetně Prahy). V přepočtu HDP na 1 obyvatele dosáhl kraj v roce 2016 88,8 % republikového průměru. Od roku 2008 se HDP na 1 obyvatele zvýšil o 22,7 % (druhá největší změna po Plzeňském kraji).

Graf 1 Podíl krajů na HDP ČR v roce 2016

Zdroj: ČSÚ

Důležitým ukazatelem je produktivita práce, která odráží ekonomickou účinnost pracovního úsilí ekonomicky aktivních obyvatel regionu. **Produktivita práce na odpracovanou hodinu měla v Královéhradeckém kraji ve sledovaném období 2005–2016 výrazně rostoucí trend i v mezikrajském srovnání (pátá nejvyšší hodnota včetně Prahy).** V roce 2016 měl Královéhradecký kraj vůči průměru ČR vyšší produktivitu práce výrazně v odvětví průmyslu a dále pak v informačních a komunikačních technologiích a činnostech v oblasti nemovitostí.

Vývoj hrubé přidané hodnoty Královéhradeckého kraje kopíruje rostoucí trend jeho HDP, od roku 2005 došlo k navýšení HPH o 46 %. Na HPH České republiky se kraj v roce 2016 podílel 4,6 %, což je v mezikrajském srovnání 5. nejnižší hodnota. Ve sledovaném období 2005–2016 se také proměňovala odvětvová struktura. Výrazná specializace kraje na průmysl se odráží i v růstu výkonnosti průmyslové základny kraje. **Podíl zpracovatelského průmyslu na tvorbě hrubé přidané hodnoty Královéhradeckého kraje se ve 2016 zvýšil na 37,6 % a je tak vyšší než podíl na úrovni ČR (27 %).** Dále rostl podíl už jen odvětví informačních a komunikačních technologií (+0,4 %). Podíl všech ostatních odvětví se během sledovaného období snížil. Nejvíce u veřejné správy, obchodu, ubytování, ale také u stavebnictví a zemědělství (-0,2 %).

Největší tržby z prodeje výrobků a služeb průmyslové povahy dosahovaly v Královéhradeckém kraji tradičně silná odvětví. V roce 2016 se kumulativně podílel krajský průmysl na tržbách ČR ze 4,4 % (pátá nejslabší pozice v mezikrajském srovnání). **V mezikrajském srovnání podílu na tržbách odvětví ČR, Královéhradecký kraj dosahoval průměrně nejvyššího podílu v textilním průmyslu (29,4 %) a vysokých podílů ve výrobě kovových konstrukcí a kovodělných zařízení (7,5 %) a výrobě počítačů,**

elektronických a optických přístrojů (6,8 %). **Největší tržby firem, s více než 100 zaměstnanci, byly v rámci kraje v odvětví výroba motorových vozidel (9,9 %), výroba pryžových a plastových výrobků (7,6 %), výroba kovových konstrukcí a kovodělných zařízení (7,5 %), výroba textilií (6,5 %), elektrických zařízení (6,1 %), výroba strojů (4,9 %) a potravinářských výrobků (4,5 %).**

Graf 2 Tržby z prodeje výrobků a služeb průmyslové povahy v KHK v roce 2016 podle CZ-NACE

Zdroj: ČSÚ; Údaje pro subjekty s více než 100 zaměstnanci.

Co do vlastnické struktury, mají vyšší výkony podniky pod zahraniční kontrolou než domácí subjekty. V roce 2016 dosahovaly podniky pod zahraniční kontrolou skoro dvojnásobné produktivity práce (vyjádřené vytvořenou přidanou hodnotou na zaměstnance) a více než dvojnásobné výkony na zaměstnance. Oproti tomu **domácí podniky vykazovaly v období 2009-2016 vyšší podíl přidané hodnoty na výkonech než podniky pod zahraniční kontrolou, což odpovídá znalostně náročnější výrobě.**

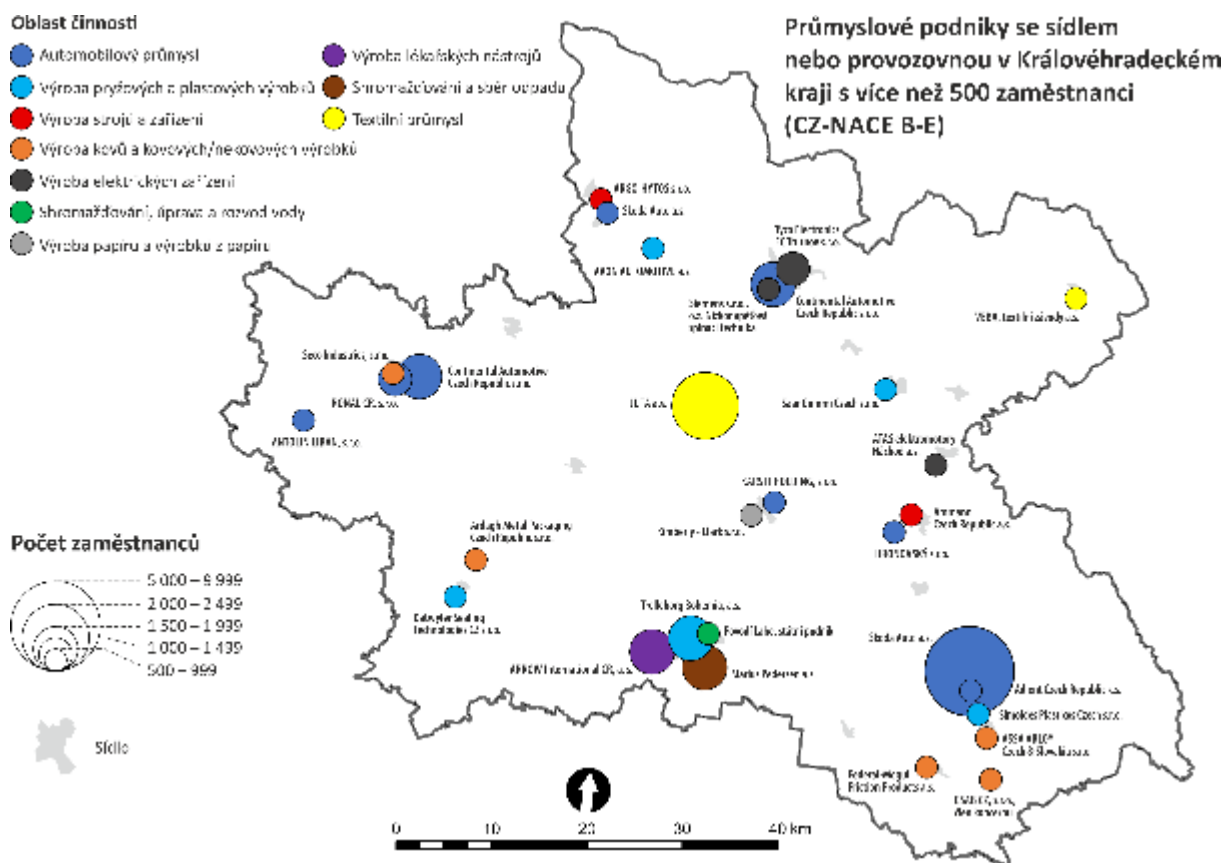
Růst ekonomiky ČR a potažmo také Královéhradeckého byl v minulosti do velké míry tažen přílivem přímých zahraničních investic (motivace v podobě výhodné lokace, levné pracovní síly a přímého vstupu na trh EU přes ČR). Přímé zahraniční investice dosáhly v roce 2016 přes 58 mld. Kč (průměrně devátá pozice v mezikrajském srovnání); s rostoucím trendem v posledním roce, po třech letech stagnace. **Největší měrou byly alokovány do okresu Jičín (od roku 2010 se podílel na polovině objemu krajských přímých zahraničních investic).** V Jičíně je plně využívaná/zasídlená průmyslová zóna, skládající se ze tří větších celků s trvalým zájmem investorů o realizaci aktivit. Druhým okresem v pořadí byl Hradec Králové. Na objemu všech přímých zahraničních investic v kraji se další okresy od 2010 podílely takto: Hradec Králové (24,4 %), Náchod (7 %), Trutnov (6,9 %) a Rychnov nad Kněžnou (6,8 %).

Projekty investičních pobídek byly směřovány do ekonomicky silných oborů Královéhradeckého kraje. Ze závěrů analýzy agentury CzechInvest pro období 1993–2017 vyplývá, že co do objemu pobídek jich nejvíce mířilo do RIS3 domény Výroba dopravních prostředků (66,2 %), strojírenství (9,3 %) a pokročilé zemědělství (8,2 %). Největší podíl projektů pobídek na nově vytvořených pracovních místech byl také v doménách výroba dopravních prostředků (71,6 %) a strojírenství (9,3 %).

Tvorba hrubého fixního kapitálu na obyvatele v Královéhradeckém kraji je dlouhodobě pod průměrem ČR, i když v posledních třech letech s kladným trendem nad úrovní růstu ČR. V mezikrajském srovnání se jednalo o sedmou pozici ve 2015 a šestý nejvyšší růst za sledované období. Pro kontext nutno dodat, že hodnot nad průměrem ČR dosahovala pouze Praha a Středočeský kraj, a navíc u poloviny krajů byl trend klesající. Hodnota ukazuje na nižší investiční aktivitu podniků v kraji pravděpodobně se soustřeďujících více na provozní optimalizaci a méně na zásadnější rozšiřování kapacit.

V posledních třech letech **vzrostl počet registrovaných subjektů v Královéhradeckém kraji (se zjištěnou ekonomickou aktivitou) nejvíce v priméru (A – zemědělství, lesnictví a rybářství) (+12,9 %), J – informačních a komunikačních technologiích (+5 %), administrativních činnostech (+6,4 %) a průmyslu (+1,9 %). Naopak největší pokles počtu subjektů byl zaznamenán v odvětví L- Činnosti v oblasti nemovitosti (-24 %), K – Peněžnictví a pojišťovnictví (-19 %), I – Ubytování, stravování a pohostinství (-5,5 %) a F – Stavebnictví (-3,6 %).**

Mapa 1 Průmyslové podniky se sídlem nebo provozovnou v Královéhradeckém kraji s více než 500 zaměstnanci (stav k 12/2017)

Zdroj: ČSÚ, Úřad práce, Magnusweb bisnode.cz

Míra podnikatelské aktivity (vyjádřená jako počet podnikajících fyzických osob na 1 000 obyvatel) v Královéhradeckém kraji měla ve sledovaném období 2010–2016 rostoucí trend nad průměrem ČR. V mezikrajském srovnání čtvrtá nejvyšší hodnota (včetně hl. m. Prahy). Z hlediska jednotlivých ORP v Královéhradeckém kraji je pozitivní, že všechna zaznamenala ve sledovaném období nárůst. Na prvních třech příčkách v roce 2016 se nachází ORP Hořice, Nová Paka a Vrchlabí. Nejnižších hodnot dosáhla ORP Broumov, Rychnov nad Kněžnou a Kostelec nad Orlicí. ORP Broumov je z hlediska všech indikátorů hodnoceno jako hospodářsky slabý region, i tento indikátor dokumentuje tento stav. V ORP Rychnov nad Kněžnou a Kostelec nad Orlicí může být příčinou vyčerpaný trh práce, kdy díky rozvoji průmyslové zóny Solnice/Kvasiny. Na pracovním trhu velká nabídka pracovních míst, která nestačí být

uspokojována z místních zdrojů. Tato situace se netýká pouze oborů podnikání, kterými se zabývají podniky přímo v průmyslové zóně, ale i jejich subdodavatelů a sektoru služeb v daných ORP.

Čistý disponibilní důchod domácností Královéhradeckého kraje je v porovnání s ostatními kraji vyšší.

Ve sledovaném období 2008–2016 se pohyboval těsně pod průměrem ČR (97,1 %, což odpovídá páté nejlepší pozici) a měl mírně rostoucí trend. Čistý disponibilní důchod domácností představuje částku, kterou mohou domácnosti věnovat na konečnou spotřebu, na úspory ve formě finančních aktiv a na akumulaci hmotných a nehmotných aktiv.

Na území kraje je v současné době **evidováno 297 brownfields** (Národní databáze brownfieldů agentury CzechInvest), z toho je 26 aktivně nabízeno potenciálním investorům. V rámci dotazníkového šetření CIRI mezi obcemi (léto 2018) bezmála polovina obcí (s převahou těch nad 3 000 obyvatel) uvedla, že se na jejich území nacházejí zanedbané či nevyužité objekty (brownfields). Regenerace a revitalizace těchto areálů a objektů za účelem jejich nabídky potenciálním investorům vyžaduje nemalé finanční částky, které jsou často nad finančními možnostmi jejich majitelů.

Tabulka 1 Příklady brownfields vhodné k průmyslovému využití

Název	Obec	Rozloha (m ²)
BETA	Černilov	97 291,00
Areál tepelně energetického centra	Kopidlno	87 000,00
Cukrovar Kopidlno	Kopidlno	87 000,00
Bývalá cihelna	Nové Město nad Metují	70 755,00
Bývalý cukrovar	Bašnice	65 000,00
Výrobní areál Chlumec nad Cidlinou	Lišice	43 000,00
Průmyslový areál Maršov	Mladé Buky	42 472,00
Bývalý pivovar	Chlumec nad Cidlinou	39 000,00
Protheus	Malé Svatoňovice	37 405,00
Výrobní areál strojírenského charakteru MTH	Hradec Králové	36 563,00

Zdroj: Databáze investičních příležitostí Královéhradeckého kraje

Královéhradecký kraj také disponuje pestrou nabídkou **průmyslových zón a rozvojových ploch**. Charakteristická je jejich různorodá velikost s převahou zón menší velikosti (5–20 ha). Mezi největší zasedlé průmyslové zóny patří ty v Jičíně, Trutnově, Novém Bydžově, Vrchlabí a Solnici – Kvasinách – Lipovce.

Tabulka 2 Nabízené podnikatelské nemovitosti v Královéhradeckém kraji (2018)

Okres	Počet nemovitostí	Celková plocha (ha)	Volná plocha (ha)
Náchod	4	14	6,7
Rychnov nad Kněžnou	5	61,6	14,6
Trutnov	2	6,5	0
Jičín	4	79,5	52,5
Hradec Králové	10	92,7	14,5

Zdroj: CzechInvest

Královéhradecký kraj podporuje rozvoj sociálního podnikání prostřednictvím **Regionálního centra podpory sociálního podnikání**, které se zaměřuje na popularizaci, poradenství, vzdělávání, dotační management a provoz katalogu nabídek sociálních podniků a poskytovatelů náhradního plnění.

3 Výzkum, vývoj a inovace

Královéhradecký kraj patří v porovnání s ostatními regiony Česka **ke krajům s nízkými celkovými výdaji na výzkum a vývoj na obyvatele**. Trend byl ve sledovaném období 2005-2016 rostoucí u všech krajů, ale dynamika změny byla za Královéhradecký kraj nižší než průměr ČR; celkově šestá nejnižší. K nízké hodnotě ukazatele také přispívá pouze jeden realizovaný projekt klíčového výzkumného centra financovaného z fondů EU (Ovocnářský výzkumný institut Holovousy). Výdaje na výzkum a vývoj byly nejvíce taženy podnikatelským sektorem (76,1 % r. 2016) a dále vysokoškolským sektorem (22,5 % r. 2016).

Jedním z konvergenčních kritérií je také **podíl výdajů na výzkum a vývoj k regionálnímu HDP, který je v Královéhradeckém kraji nízký (čtvrtý nejhorší v mezikrajském srovnání)**. V období 2008–2016 byl dvakrát nižší než průměr ČR.

Ve firemní sféře je podstatná část výdajů na výzkum a vývoj realizována v oborech elektro(tech), ICT, automotive, strojírenství, textil, pryž/plast, výzkum v oblasti přírodních věd.

Podniky v kraji málo spolupracují s výzkumnými organizacemi v kraji buď z důvodu různého oborového zaměření (pak hledají partnery mimo kraj), nebo nemají strategii založenou na výzkumu a vývoji, ale spíše na zvyšování produktivity a spolupracovat s výzkumnými organizacemi tak de facto příliš nepotřebují. Identifikovaným problémem je nižší počet inovujících podniků. I když dochází k postupnému zlepšování a upgradingu (s tím, jak se vyčerpává lokalizační faktor levné pracovní síly v kraji a zvyšuje důvěra mateřských organizací v „český“ výzkum a vývoj), **stále se mnoho podniků pod zahraniční kontrolou soustředí na aktivity s nižší přidanou hodnotou v nižších patrech hodnotového řetězce**.

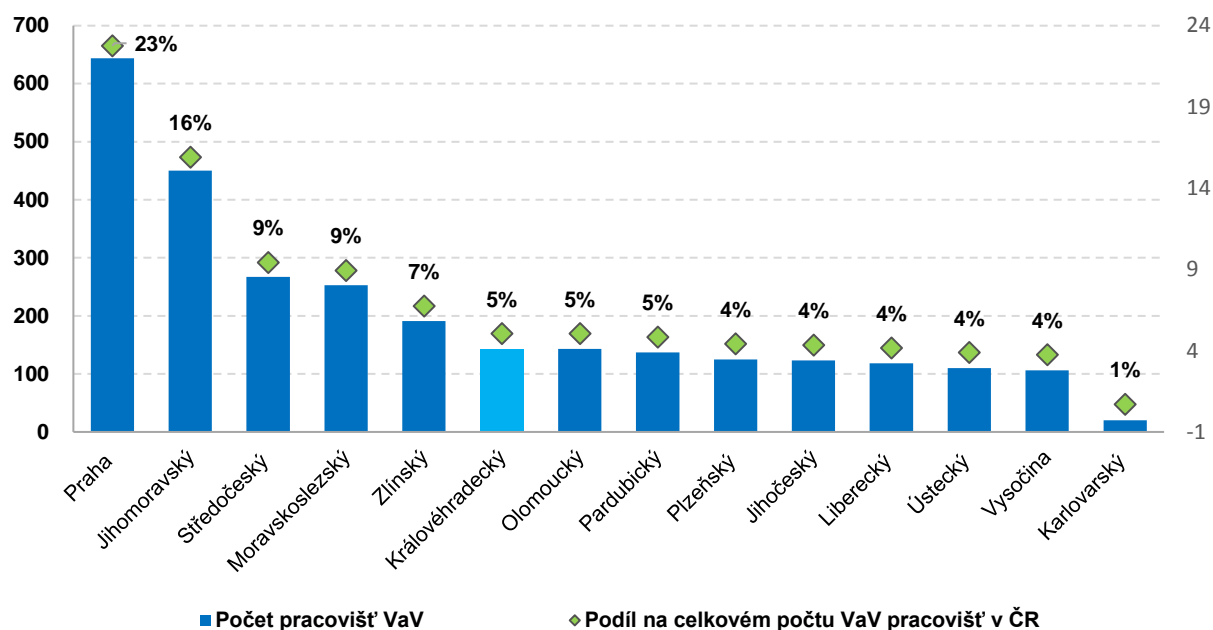
Podíl inovujících podniků na celkovém počtu podniků v Královéhradeckém kraji je dle pravidelného šetření EU o inovačních aktivitách podniků v mezikrajském srovnání na podprůměrné úrovni. Průměrných hodnot dosáhl podíl podniků s technickou inovací (8. mezikrajská pozice) a dále ukazatel intenzity technických inovací (7. mezikrajská pozice) a také podíl podniků spolupracujících s partnerem z EU nebo území EFTA (7. mezikrajská pozice). **Nízká je také míra účasti subjektů z kraje v evropském rámcovém programu na podporu výzkumu, vývoje a inovací Horizont 2020 a v programech Technologické agentury ČR** (pátá nejhorší pozice mezi kraji ve 2015-2018).

Počet výzkumných pracovníků na 1 000 obyvatel je v mezikrajském srovnání v Královéhradeckém kraji nízký. I přes rostoucí trend (sedmá nejvyšší změna) byl tento ukazatel, ve sledovaném období 2005-2016, dvakrát nižší než průměr ČR. Pro kontext nutno uvést, že pouze hodnoty za Prahu a Jihomoravský kraj byly ve sledovaném období vyšší než průměr ČR. V absolutním vyjádření byl podíl výzkumných pracovníků v Královéhradeckém kraji na celkovém počtu v ČR také nízký (2,5 % r. 2016); čtvrtá nejhorší pozice. Obdobně i podíl na celkovém počtu zaměstnanců ve VaV v ČR (3 % ve 2016), čtvrtá nejhorší pozice a podíl zaměstnanců VaV v podnikatelském sektoru (4 % r. 2016), pátá nejhorší pozice.

V rámci širěji definované skupiny CZ – ISCO Specialisté v oblasti vědy a techniky, byl v období 2011-2015 průměrný podíl těchto pracovníků na celkovém počtu zaměstnaných osob v Královéhradeckém kraji vyšší (čtvrtá pozice v mezikrajském srovnání) **než podíl výzkumných pracovníků na 1000 obyvatel kraje**. I tak byla hodnota nižší než průměr ČR. Pro kontext nutno uvést, že pouze hodnoty za Prahu, Jihomoravský kraj a Olomoucký kraj byly ve sledovaném období vyšší než průměr ČR. Širší definice totiž nezahrnuje jenom pracovníky přímo provádějící výzkum, ale také technické a odborné pracovníky.

Podíl výzkumných a vývojových pracovišť v Královéhradeckém kraji na celkovém počtu VaV pracovišť v ČR se dlouhodobě pohybuje na průměrné úrovni 5 %. Většina těchto pracovišť (89,5 % ve 2016) byla v podnikatelském sektoru (CZ-NACE průmysl a stavebnictví). Tematicky převažují obory přírodních/technických věd (80,4 % ve 2016).

Graf 3 Pracoviště VaV v krajích ČR ve 2016

Zdroj: ČSÚ

Specifickým ukazatelem je míra využívání nepřímé veřejné podpory výzkumných a vývojových aktivit soukromými podniky. Jedná se především o uplatňování daňových odpočtů na výzkum a vývoj. I přes růst počtu podniků využívajících tuto možnost se objem uplatněné podpory ve sledovaném období 2012-2016 v Královéhradeckém kraji snižoval. **V mezikrajském srovnání se na celkové míře využití nepřímé podpory prováděných výzkumných/vývojových projektů podílely podnikatelské subjekty z Královéhradeckého kraje pouze 2,2 %; což odpovídá páté nejnižší hodnotě.**

K dalším statistikám, které vypovídají o rozvoji inovačního prostředí kraje, patří patentová aktivita subjektů působících v regionu. Podíl patentových přihlášek podaných subjekty v Královéhradeckém kraji na všech přihláškách za ČR byl ve sledovaném období 2006-2016 v mezikrajském srovnání nízký (desátá pozice v roce 2016). Majoritu tvořily patentové přihlášky podané podniky. Naproti tomu **přihlašovatelé z Královéhradeckého kraje se významně podíleli na celkovém počtu udělených patentů v ČR ve sledovaném období 2006-2016 z 6,7 %, což odpovídalo čtvrté pozici v mezikrajském srovnání.**

Na vědeckém výkonu výzkumných organizací v Královéhradeckém kraji, vyjádřeném pomocí RIV bodů, se nejvíce podílejí obory biomedicíny (farmacie, medicínský výzkum včetně armádního), informační a komunikační technologie a biotechnologické obory jako je šlechtění rostlin. Tento vědecký výkon je dominantně soustředěn do krajského hlavního města Hradec Králové.

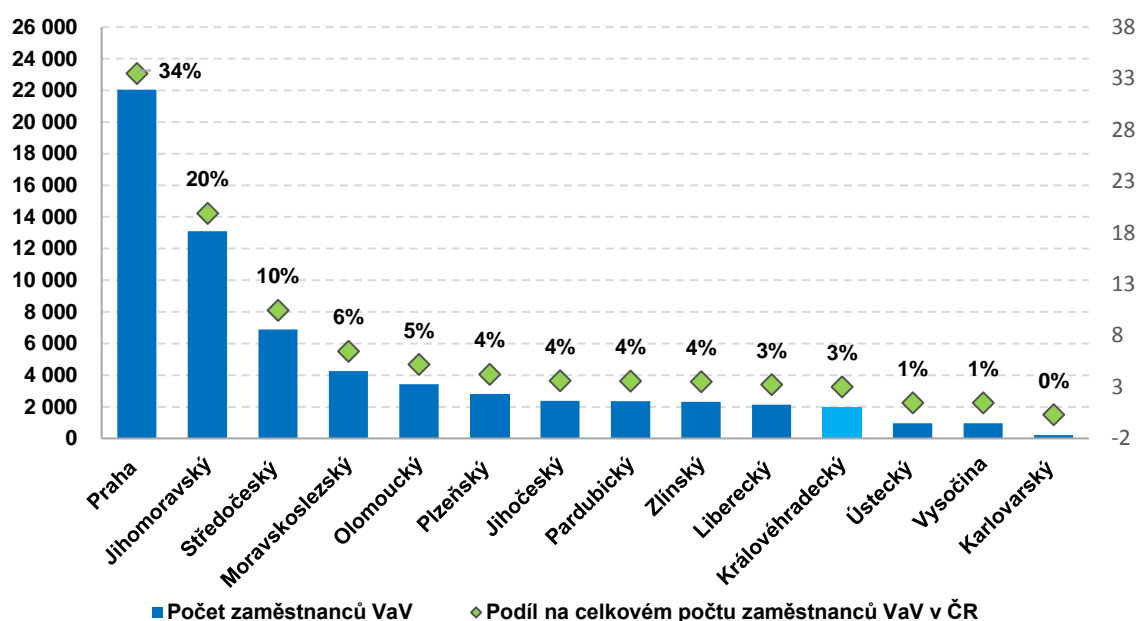
Zprostředkující subjekty výzkumu a inovací jsou v Královéhradeckém kraji zastoupeny několika inovačními centry (s převahou zaměření na ICT a textil). Dále **v kraji působí dvě centra transferu technologií s aktivitami koncentrovanými převážně do Hradec Králové**, která se podílejí na komercializaci výsledků výzkumných organizací. V kraji má sídlo několik aktivních klastrů (obaly, kámen), jejichž členové také vyvíjejí výzkumné aktivity.

Lidské zdroje ve výzkumu a inovacích

Počet zaměstnanců ve VaV (FTE) má ve sledovaném období rostoucí tendenci. Průměrně se však kraj podílel na celkových počtech ČR pouze ze 3 %, což odpovídá 11. pozici v mezikrajském srovnání. Podíváme-li se na počet zaměstnanců ve VaV dle jednotlivých sektorů (podnikatelský, vládní, vysokoškolský), pohybuje se Královéhradecký kraj v mezikrajském srovnání v roce 2016 na průměrných až podprůměrných pozicích. V případě zaměstnanců VaV v podnikatelském sektoru připadají na

Královéhradecký kraj 4 % z celkového počtu VaV zaměstnanců tohoto sektoru. Ve vládním sektoru jsou to pouze 0,4 % zaměstnanců VaV a ve vysokoškolském sektoru tvoří podíl Královéhradeckého kraje na VaV zaměstnancích v ČR 2,9 %. I přes pozitivní vývojový trend v počtech zaměstnanců ve VaV v Královéhradeckém kraji, kdy se ve všech třech sektorech za posledních deset let počet zaměstnanců VaV téměř zdvojnásobil, patří Královéhradecký kraj v těchto statistikách spíše k průměrným až podprůměrným krajům. Pro úplnost uvádíme údaje za soukromý neziskový sektor, kde nadpoloviční většina všech zaměstnanců VaV připadá na Prahu, v Královéhradeckém kraji to je pak necelé 1 % zaměstnanců v rámci celé ČR. Příčinou může být malé zastoupení VaV aktivit v podnicích v Královéhradeckém kraji.

Graf 4 Zaměstnanci VaV v krajích ČR ve 2016 (tis.)

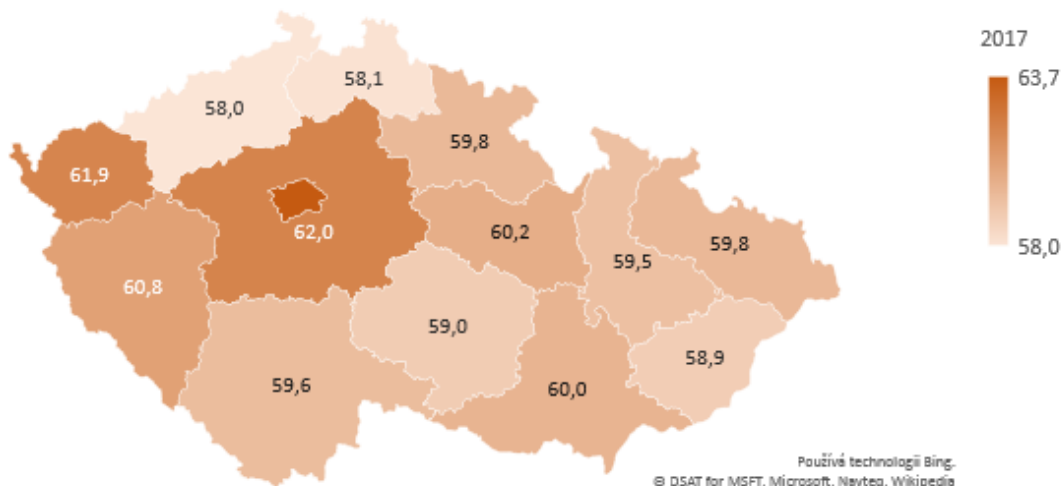
Zdroj: ČSÚ

Dle statistiky zaměstnanců podle mezinárodní klasifikace CZ – ISCO, pro kód 21 - Specialisté v oblasti vědy a techniky, pracovalo v období 2011–2015 v Královéhradeckém kraji průměrně 5000 osob, což odpovídá podílu 4,8 % na počtu všech pracovníků v ČR v této kategorii (7. pozice v mezikrajském srovnání). Podíl pracovníků této kategorie na celkovém počtu zaměstnaných osob v kraji činil za sledované období 2011–2015 průměrně 2 %, což bylo pod průměrem ČR (2,2 %). V roce 2015 byl tento podíl 2,4 % (5. pozice v mezikrajském srovnání). Nad hodnotou za celou ČR (2,4 %) se umístila pouze Praha (4,9 %) a Jihomoravský kraj (3 %).

4 Lidské zdroje

I přes mírný růst ekonomické aktivity obyvatelstva nad 15 let věku v posledních pěti letech **patří Královéhradecký kraj k regionům s nižší mírou ekonomické aktivity obyvatelstva ve věku 15+¹ a dlouhodobě se pohybuje pod průměrem Česka a v korelaci se stárnutím obyvatel kraje bude pravděpodobně tento trend přetrvávat**. Podíl ekonomicky aktivní populace v Královéhradeckém kraji je 8. nejvyšší ve srovnání se zbylými kraji ČR (v roce 2017 se jednalo o 50,5 % z celkového počtu obyvatel), trhu práce se tedy účastní zhruba polovina obyvatelstva.

Mapa 2 Ekonomická aktivita obyvatel podle krajů v roce 2017 (4. čtvrtletí)

Zdroj: Český statistický úřad, Veřejná databáze

Z hlediska míry zaměstnanosti² je situace v kraji v porovnání s ostatními regiony Česka mírně příznivější. Vzhledem k dlouhodobě pozitivnímu vývoji nezaměstnanosti, je v kraji relativně vyšší míra zaměstnanosti (z republikového pohledu) - celkový počet osob nad 15 let věku zaměstnaných představoval ve čtvrtém čtvrtletí roku 2017 58,6 % (což téměř odpovídá průměru Česka 58,9 %).

V průběhu posledních deseti let **došlo ke změně věkové struktury pracovní síly**. K největšímu poklesu došlo u věkové skupiny 15–29 let, a naopak k výraznému nárůstu došlo u věkové kategorie nad 60 let věku. Změna věkové struktury a změny míry ekonomické aktivity jsou vzájemně provázány. Výrazný pokles míry ekonomické aktivity mladých lidí ve věku 15–24 let souvisí s prodlužováním doby vzdělávání (snaha o dosažení co nejvyššího vzdělání) a oddalování vstupu mladé generace na trh práce, což snižuje jejich míru ekonomické aktivity. Naopak na druhé straně věkové skladby u věkové kategorie 60+ let jsou faktory jako stárnutí populace, růst počtu osob ve starobním důchodu, ale také nárůst ekonomické aktivity starších věkových ročníků v souvislosti s posouváním hranice odchodu do důchodu.

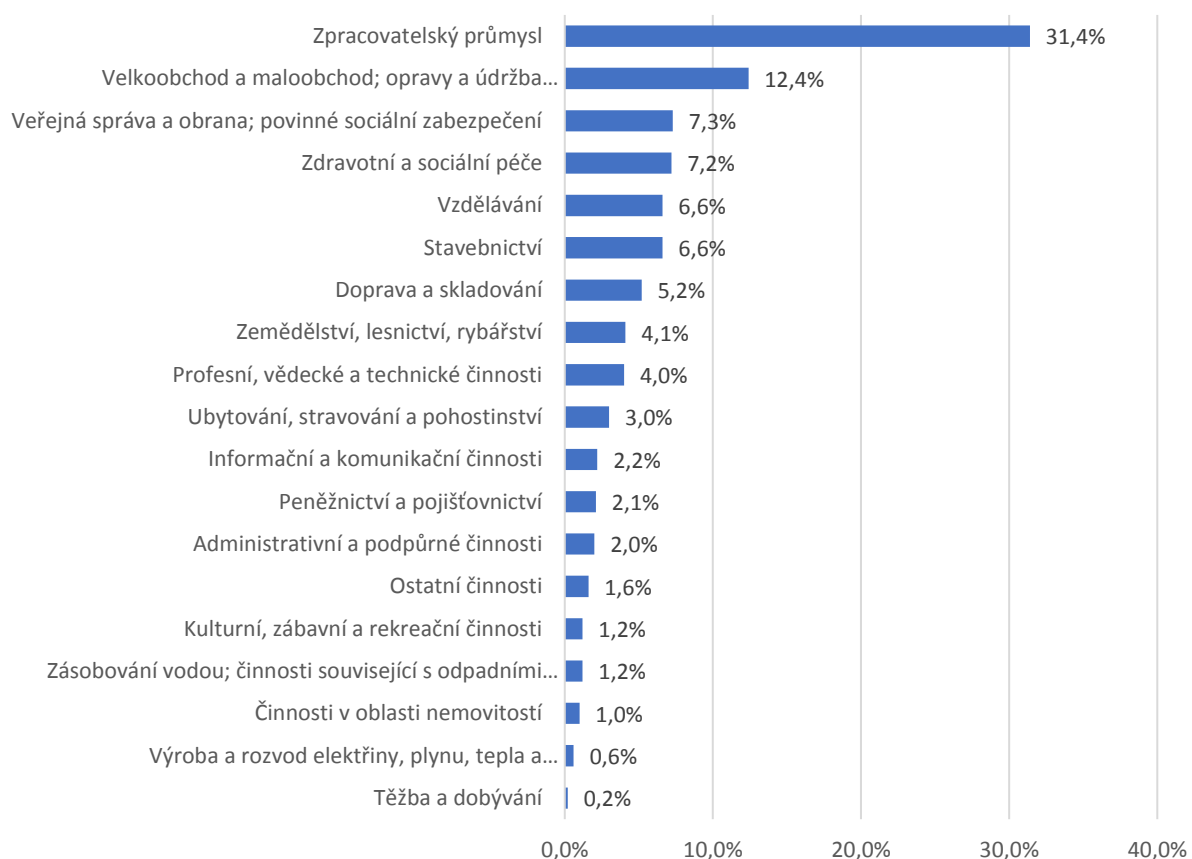
Odvětvová a profesní struktura zaměstnanosti je úzce spojena se vzdělanostní strukturou obyvatelstva. Výhodou Královéhradeckého kraje je poměrně nízký podíl zaměstnaných se základním vzděláním, a naopak poměrně vysoká míra zaměstnanosti s vysokoškolským vzděláním. Nejvíce zaměstnanců pracuje v sekci zpracovatelského průmyslu (31,4 %), v sekci velkoobchod a maloobchod (12,4 %), veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení (7,3 %) a ve zdravotní a sociální péči (7,2 %). Podíl zaměstnanců v profesních, vědeckých a technických činnostech byl v kraji 3. nejvyšší

¹ Míra ekonomické aktivity vyjadřuje podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných (pracovní síly) na počtu všech osob 15letých a starších.

² Míra zaměstnanosti vyjadřuje podíl počtu zaměstnaných na počtu všech osob 15letých a starších.

v mezikrajském srovnání, stále je však pod průměrem Česka. V kraji je vysoký podíl specialistů (13,7 %, 4. v mezikrajském srovnání) a technických a odborných pracovníků (18,8 %, 2. v mezikrajském srovnání) na celkovém počtu zaměstnanců a pozitivem je, že obě skupiny pracovníků nadále progresivně rostou. Z hlediska podrobného oborového rozložení pracovní síly je pozitivní vysoká zaměstnanost v progresivních oborech (vzdělávání, výroba elektronických a optických přístrojů a zařízení, výroba motorových vozidel, výroba elektrických zařízení, strojírenství, výroba textilií, zdravotnictví a gumárensko-plastikářský sektor). Naopak přetrvávající nízká zaměstnanost ve znalostně náročných oborech může mít negativní vliv na udržení konkurenceschopnosti. Vysoký lokalizační kvocient tržeb a zaměstnanosti odvětví, který poukazuje na významnou koncentraci daného oboru v kraji, vykazují odvětví lesnictví a těžba dřeva, výroba elektronických a optických přístrojů a zařízení, výroba textilií, výroba pryžových a plastových výrobků a ostatní zpracovatelský průmysl.

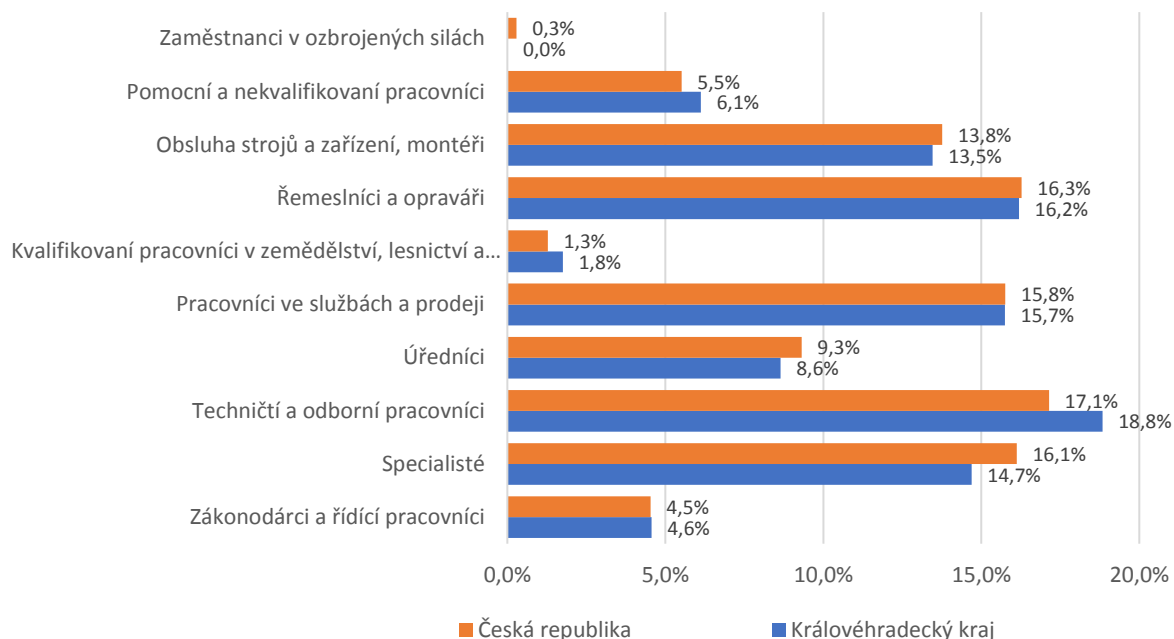
Graf 5 Podíl jednotlivých odvětví na celkové zaměstnanosti v KHK v roce 2016

Zdroj: Český statistický úřad, Veřejná databáze

Strukturálním problémem kraje je pokračující nesoulad mezi požadavky trhu práce a nabídkou kvalifikovaných pracovních sil. Zaměstnavatelé velmi obtížně hledají pracovníky s odpovídající kvalifikací, kteří by byli ochotni za nabízených podmínek a v příslušné lokalitě nastoupit do zaměstnání. **V současnosti se projevuje v ČR největší nedostatek pracovníků s kvalifikací ve strojírenských a elektrotechnických oborech a v některých dalších, převážně řemeslných a technických oborech.** Podobná situace s nedostatkem pracovních sil existuje také mimo technické obory (např. ve zdravotnictví nebo sociálních službách).

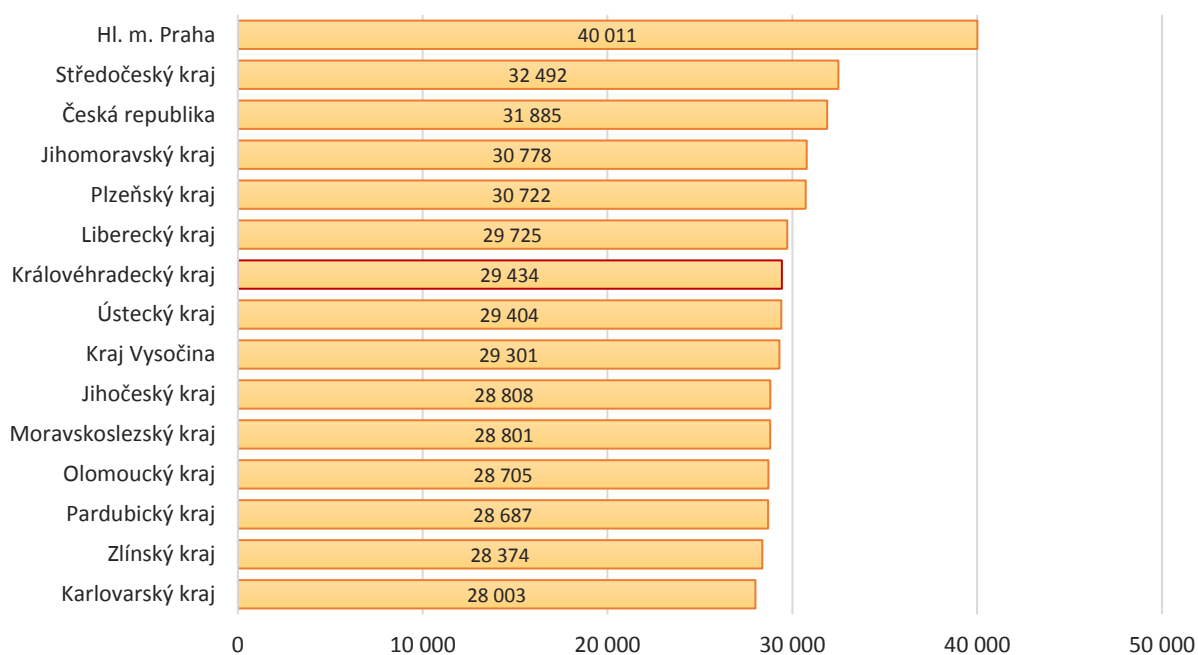
Graf 6 Zaměstnaní podle tříd klasifikace zaměstnání (3. čtvrtletí 2018)

Zdroj: Český statistický úřad, Veřejná databáze

Z hlediska formy pracovního poměru v Královéhradeckém kraji převažují zaměstnanci, kteří tvoří 85 % všech zaměstnaných. Zaměstnavatelé tvoří 2,5 % procenta a 12,1 % osob pracuje na vlastní účet. Vysoká zaměstnanost v kraji je doprovázena růstem úrovně mezd, přesto se průměrná měsíční mzda v Královéhradeckém kraji dlouhodobě pohybuje pod průměrem České republiky. Průměrná měsíční mzda na přepočtené počty zaměstnanců dosáhla v roce 2018 hodnoty 29 434 Kč (6. místo v ČR). Celkově je průměrná měsíční mzda v Královéhradeckém kraji o 8 % nižší než republikový průměr.

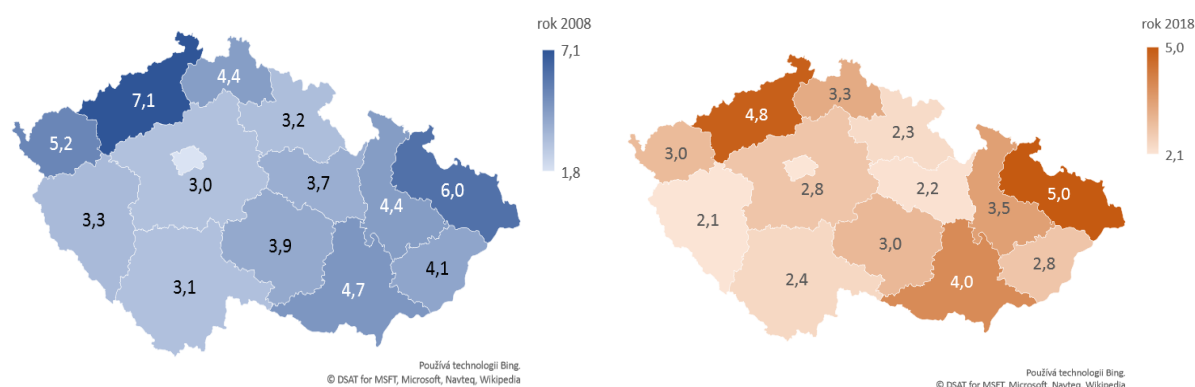
Graf 7 Srovnání průměrné hrubé měsíční mzdy – rok 2018

Zdroj: Český statistický úřad, Veřejná databáze

Královéhradecký kraj patří mezi kraje s dlouhodobě podprůměrnou mírou nezaměstnanosti a s výraznějšími rozdíly uvnitř kraje. Dle hodnoty obecné míry nezaměstnanosti v roce 2017 (3 %) zaujímal Královéhradecký kraj třetí nejlepší pozici, a tento klesající trend stále pokračuje (duben 2018 = míra nezaměstnanosti KHK 2,24 %). V důsledku tohoto pozitivního vývoje však začíná trh práce v kraji vykazovat poměrně vyčerpání. Nabídka pracovních míst převyšuje již poptávku ze strany zájemců o zaměstnání. Na konci roku 2018 připadalo na 1 volné pracovní místo v kraji v průměru 0,7 uchazeče a celkový počet volných pracovních míst byl výrazně vyšší než v roce 2008.

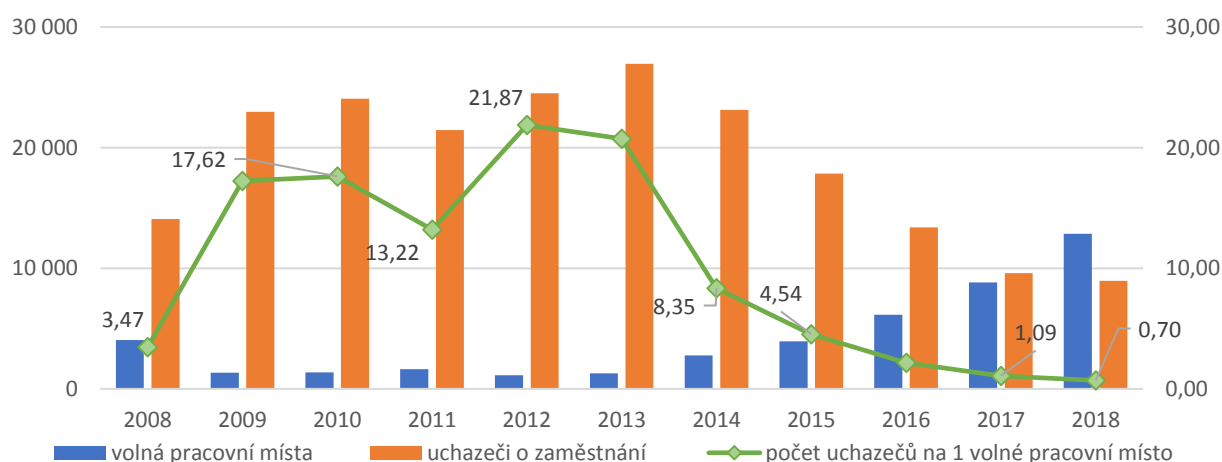
Mapa 3 Porovnání míry nezaměstnanosti v jednotlivých krajích v roce 2008 a 2018 (roční průměry)

Zdroj: Integrovaný portál MPSV

Relativně pozitivní trend vývoje nezaměstnanosti v kraji je však zároveň problémem pro zaměstnavatele v regionu. **Zaměstnavatelé, kteří pro své provozny poptávají pracovní sílu přímo v kraji, ji získávají velmi obtížně.** Nejvíce volných míst je v současnosti nabízeno v technických oborech. Dle dostupných údajů z MPSV mají zaměstnavatelé zájem především o pomocné pracovníky v oblasti těžby, stavebnictví, výroby a dopravy, řemeslníky a kvalifikované pracovníky na stavbách, opraváře, pracovníky ve strojírenství, obsluhu strojů a zařízení a montéry. Roste také zájem o pracovníky ve službách – všeobecné administrativní pracovníky, pracovníky v oblasti prodeje, pracovníky v oblasti sociálních a zdravotních služeb, řidiče a obsluhu pojízdných zařízení nebo uklízeče a pracovníky v oblasti ochrany a ostražky.

Graf 8 Vývoj uchazečů o zaměstnání a volných pracovních míst v Královéhradeckém kraji v letech 2008-2018 (údaje vždy k 31.12.)

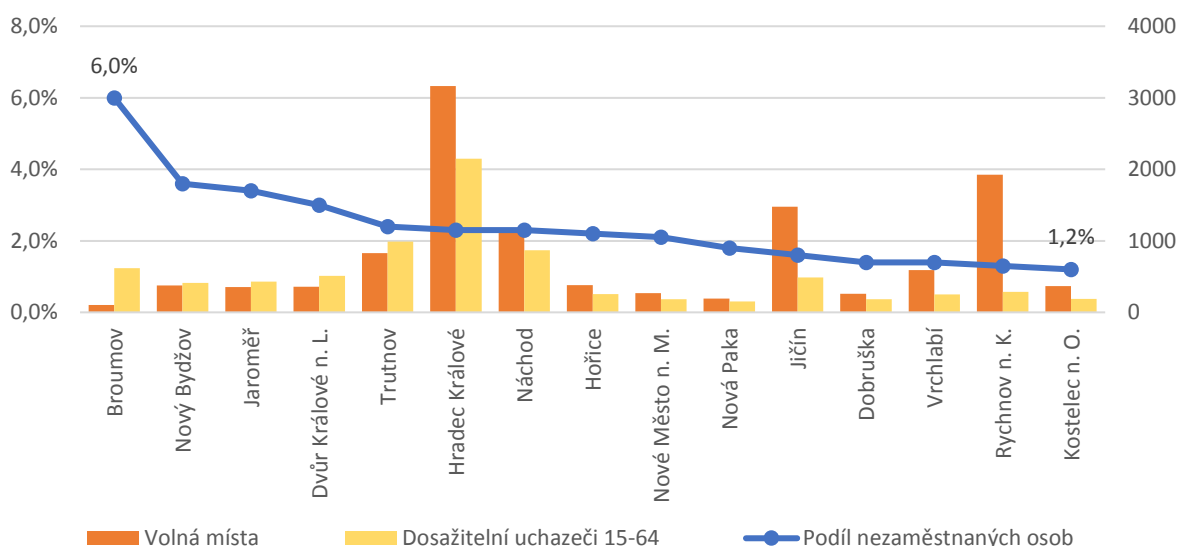
Zdroj: MPSV, Úřad práce ČR, vlastní výpočet

Na dobře fungujícím trhu práce je stabilně určité procento osob bez zaměstnání, a to z důvodu přirozené změny zaměstnání apod., přičemž se dá očekávat, že tito lidé v poměrně krátké době nové zaměstnání najdou. **Z pohledu délky evidence uchazečů o zaměstnání se vlivem pozitivního ekonomického vývoje snižuje v kraji v absolutních číslech počet uchazečů ve všech kategoriích.** V kraji dochází vlivem široké nabídky pracovních míst k rychlému umístění krátkodobě, případně i dlouhodobě, nezaměstnaných uchazečů zpět na trh práce. Osoby, které přijdou o zaměstnání nebo se rozhodnou změnit své pracovní uplatnění, většinou setrvávají v evidenci úřadu práce pouze velmi krátkou dobu. **Struktura uchazečů o zaměstnání podle věku v Královéhradeckém kraji nevykazuje v čase významnější změny.** Ačkoliv se celkový počet uchazečů ve sledovaném období poměrně výrazně měnil, jejich věková struktura zůstává stabilní a je velmi podobná situaci na národní úrovni. Nedochází zde tedy k akceleraci problémů s nezaměstnaností uchazečů ve vyšším věku nebo naopak mladých osob a absolventů, jako v některých jiných oblastech Česka. **Struktura uchazečů o zaměstnání podle jejich nejvyššího dokončeného vzdělání vykazuje v Královéhradeckém kraji v čase pouze velmi malé změny a je téměř totožná s průměrnými hodnotami za celé Česko.** Největší podíl tvoří osoby se středoškolským vzděláním bez maturity, ale i jejich podíl se však za poslední čtyři roky snížil.

Mezi specifické skupiny uchazečů o zaměstnání lze v kraji zařadit dvě skupiny – absolventi a osoby se zdravotním postižením. Podíl nezaměstnaných absolventů je i přes pozitivní vývoj na trhu práce stále mírně vyšší (7,0 %)³ než průměr ČR (5,1 %)⁴. Důvodem vyšší nezaměstnanosti absolventů mohou být jednak chybějící pracovní zkušenosti a pracovní návyky a také nedostatečná orientace na trhu práce. V předchozích letech zaměstnavatelé preferovali především uchazeče o zaměstnání s praxí a předchozími pracovními zkušenostmi. Tato situace se však vlivem vyčerpanosti regionálního trhu práce mění.

Podíl nezaměstnaných osob se zdravotním postižením je v regionu také vyšší (21,9 %⁵) než podíl nezaměstnaných OZP v celé ČR (18,2 %⁵). Toto číslo je navíc významně zkreslené faktem, že mnoho OZP se do evidence Úřadu práce vůbec nedostane. Kombinace zdravotního postižení, absence zkušeností, pracovních návyků a nízké kvalifikace tvoří zásadní bariéru pro vstup na trh práce, bez ohledu na celkovou výši nezaměstnanosti a aktuální situaci na trhu práce.

Graf 9 Situace na trhu práce ve SO ORP v Královéhradeckém kraji (k 31.12. 2018)

Zdroj: MPSV, Úřad práce ČR

³ Údaj k 30. 9. 2018

⁴ Údaj k 30. 9. 2018

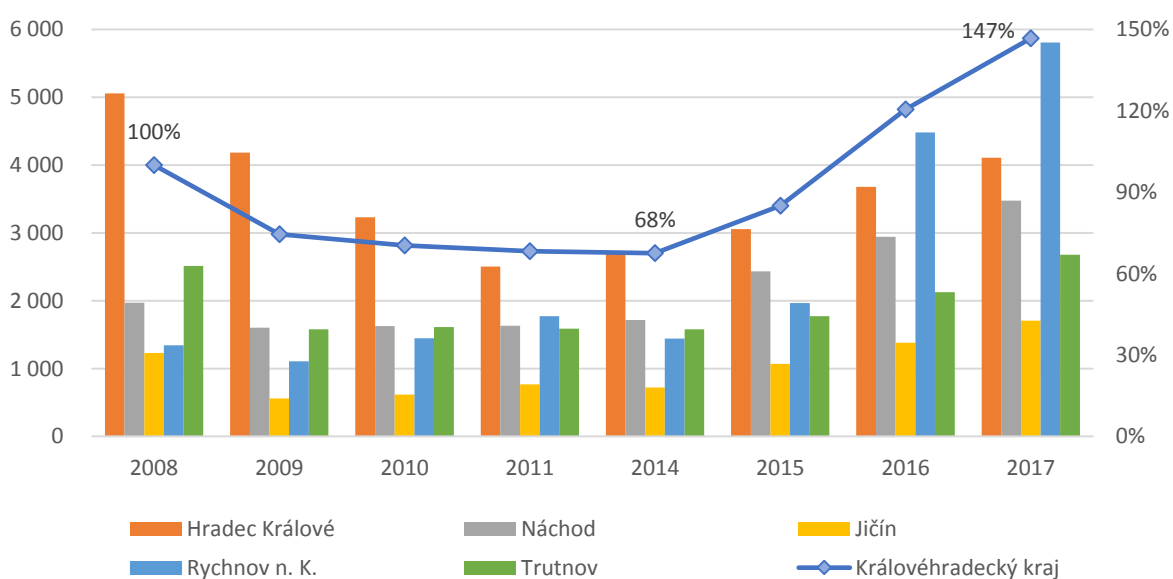
⁵ Údaj k 30.12. 2018

Podíl nezaměstnaných v Královéhradeckém kraji se liší v rámci jednotlivých okresů. Nejnižší míra nezaměstnanosti byla v okrese Rychnov nad Kněžnou (1,4 %), a naopak nejvyšší v okrese Náchod (3,4 %). I tak je ale míra nezaměstnanosti v kraji dlouhodobě pod celorepublikovým průměrem a v některých regionech dosahuje úrovně plné zaměstnanosti. Vyčerpanost lokálního trhu práce je velmi zřetelná ve SO ORP Rychnov nad Kněžnou, kde vlivem výrazného rozvoje průmyslové zóny Solnice – Kvasiny – Rychnov nad Kněžnou je nedostatek kvalifikované pracovní síly napříč všemi obory. Obdobně je na tom také SO ORP Kostelec nad Orlicí, Dobruška, SO ORP Jičín a SO ORP Vrchlabí. Naopak v periferních územích na okrajích administrativních hranic některých ORP jsou obce, kde se podíl nezaměstnaných pohybuje v rozmezí 4-6 %, nebo dokonce nad 9 % (obec Stanovice). Jedná se o obce zejména ve SO ORP Broumov a SO ORP Dvůr Králové n. L., kde dochází ke kumulaci různých faktorů, které ovlivňují rozvoj území – dopravní dostupnost, struktura obyvatelstva, nabídka pracovních míst a další.

Jedním z řešení tohoto nedostatku pracovní síly je využívání zaměstnávání osob ze zahraničí, a to jak občanů EU, tak i o občanů z třetích zemí. Z hlediska struktury cizinců podle zemí a skupin zemí původu jednoznačně převládají zaměstnanci ze zemí Evropské unie, kteří se na celkovém počtu zaměstnanců podílejí 77 %. Zbytek tvoří občané třetích zemí, státní příslušníci ostatních zemí EHS tvoří pouze jednotky případů. Nejvíce jsou v kraji zastoupeni zaměstnaní cizinci z Polska, dále občané Slovenska a třetí nejvýznamnější skupinou zaměstnaných cizinců a první skupinou občanů ze třetích zemí jsou občané Ukrajiny. Z dalších zemí EU pracují v ČR zejména občané Rumunska, Maďarska a Bulharska. Státní příslušníci všech těchto zemí vykonávají zejména méně kvalifikované práce, a to pomocní dělníci ve výrobě, obsluha strojů a zařízení, montážní dělníci. Integrace zahraničních pracovníků v Královéhradeckém kraji je poměrně aktuálním tématem. S rozvojem průmyslových zón se počet těchto pracovníků zvyšuje, do kraje přicházejí zejména jednotlivci. Z pohledu rozvoje kraje by bylo pro kraj přínosné, aby přicházely spíše celé rodiny a v území se usazovaly. Problematika relokační zahraničních pracovníků a studentů, případně pracovníků z regionů České republiky s vyšší nezaměstnaností není zatím aktivně a koncepčně řešena.

Z pohledu budoucího ekonomického vývoje bude záležet na dalším ekonomickém vývoji a do struktury uchazečů se také může promítnout zvyšující se podíl automatizace ve zpracovatelském průmyslu (Průmysl 4.0).

Graf 10 Vývoj počtu zaměstnaných cizinců na území Královéhradeckého kraje a index změny (2008–2017, rok 2008 = 100 %)

Poznámka: za rok 2012 a 2013 nejsou údaje o počtu zaměstnaných cizinců k dispozici

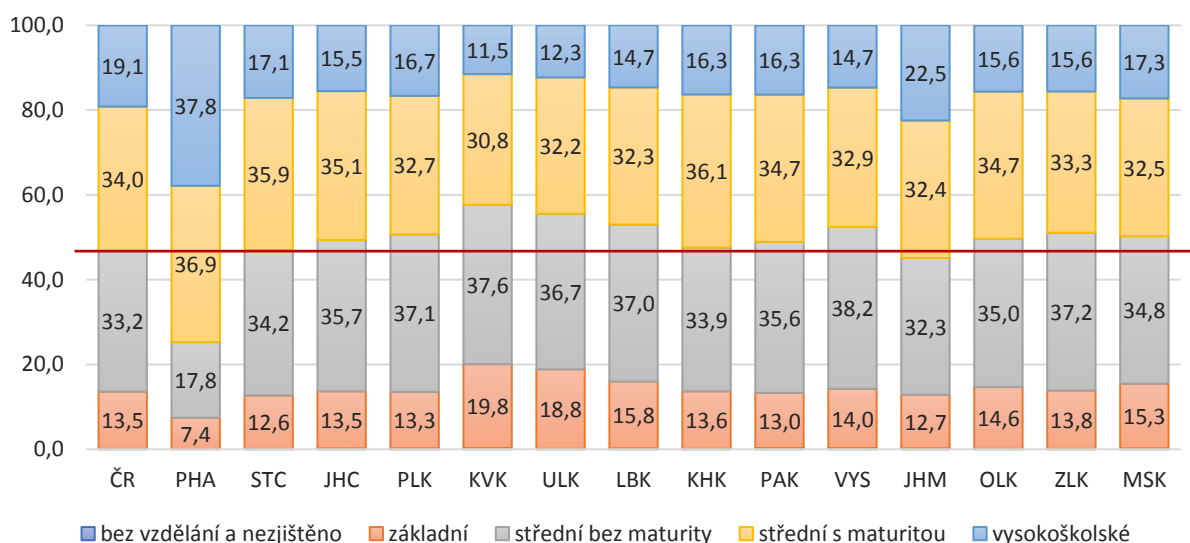
Zdroj: MPSV – Zaměstnávání cizích státních příslušníků, vlastní výpočty

4.1 Vzdělávání

Královéhradecký kraj patří v porovnání s ostatními kraji Česka **k regionům s průměrnou úrovní vzdělanosti obyvatel**. Vzdělanostní struktura obyvatel se trvale zlepšuje a téměř již dosahuje průměru Česka. Více jak polovinu populace starší 15 let (52,4 %) tvoří lidé s minimálně dosaženým vzděláním úplným středním s maturitou a vyšším. Nad průměrem ČR se kraj pohybuje u podílu osob se středním vzděláním bez maturity i s maturitou. Podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním v kraji roste obdobným tempem jako v ostatních regionech.

Hlavním problémem je pouze **nerovnoměrnost vzdělanostní struktury obyvatel v krajském centru a ve venkovských a periferních oblastech kraje**, kde tato území vykazují výrazně nižší úroveň vzdělanosti. Při porovnávání údajů⁶ o vzdělanosti dle velikostních kategorií obcí lze pozorovat nejméně příznivou situaci v obcích pod 5 tisíc obyvatel. Směrem od velkých obcí k malým dochází k rovnoměrnému poklesu vzdělanosti obyvatel starších 15 let. Z pohledu vzdělanostní struktury je nejméně příznivá situace na Broumovsku, kde žijí téměř dvě třetiny obyvatel se vzděláním středním bez maturity a nižším. Obdobně nepříznivou vzdělanostní strukturu vykazuje ORP Nový Bydžov se třemi pětinami obyvatelstva nad 15 let s maximálně středním vzděláním bez maturity a nižším. Naopak nejpríznivější vzdělanostní struktura obyvatelstva nad 15 let je v zázemí krajského centra – ORP Hradec Králové, kde více jak polovina obyvatelstva má úplné střední vzdělání s maturitou a vyšší.

Graf 11 Porovnání vzdělanostní struktury obyvatelstva ve věku 15 a více let v krajích ČR (2017)

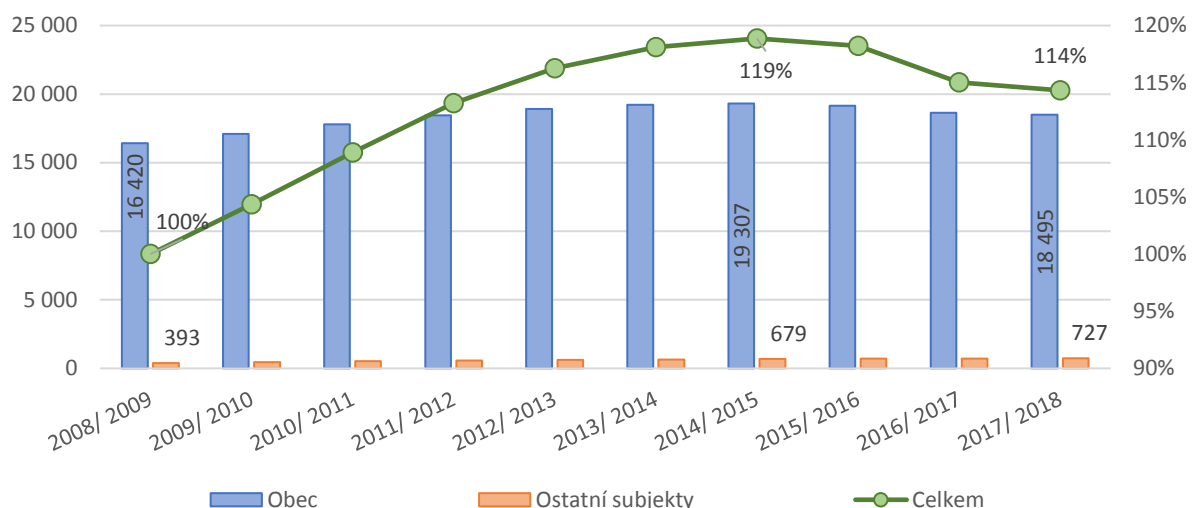
Zdroj: Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – roční průměry – rok 2017, vlastní zpracování

Z celokrajského hlediska je nabídka předškolního a základního vzdělání v kraji dostatečná. Postupně klesá počet dětí v mateřských školách a mírně stoupá počet dětí na základních školách. Tento pozitivní trend se však v následujících letech změní. Na základě demografického vývoje lze očekávat postupný obrát. Počet dětí nastupujících do prvních tříd se bude stabilizovat, postupem času začne mírně klesat a dočasně poroste počet žáků na druhém stupni. Budoucí změny počtu žáků by měly být v rámci jednotlivých škol organizačně řešitelné, neboť celková kapacita základních škol v Královéhradeckém kraji by měla být dostačující. Lze však očekávat místní odlišnosti, a to jak v pozitivním, tak negativním smyslu související s celkovým rozvojem daného území. Optimalizací mateřských a základních škol budou v budoucnu ohroženy zejména venkovské a

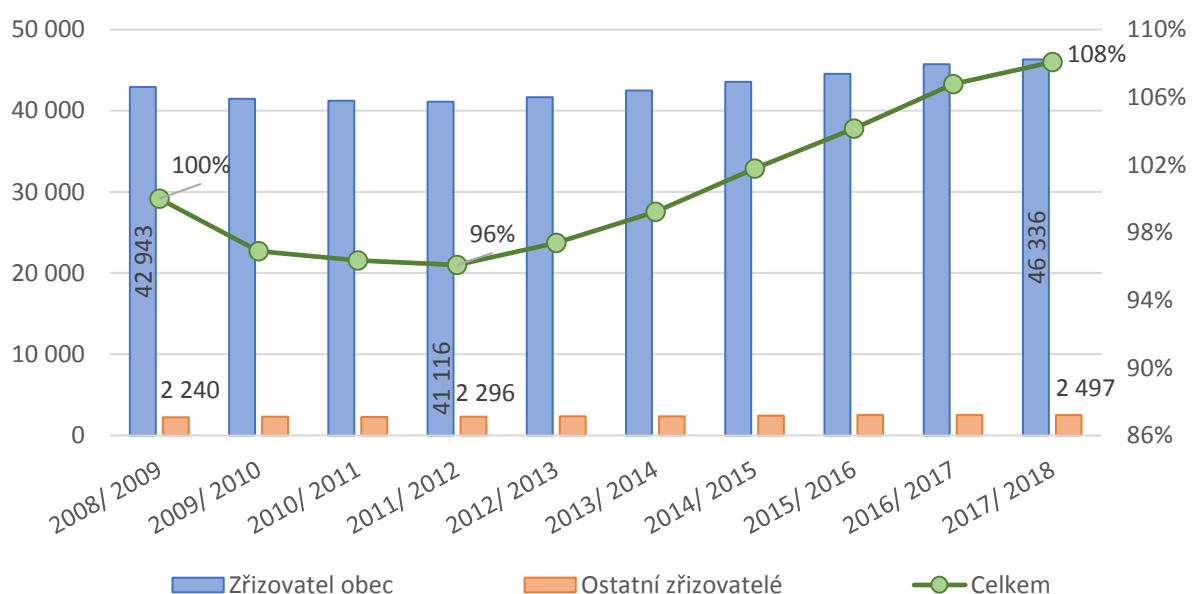
⁶ Z regionálního hlediska lze porovnat pouze údaje získané ze SLDB 2011. Tato data jsou již poměrně zastaralá, ale ukazují alespoň základní územní rozdíly.

periferní regiony. Zvýšený zájem o předškolní a základní vzdělání bude spíše lokální záležitostí spojenou buď s kvalitou nabízeného vzdělání či s intenzivnějším rozvojem některých území. Krátkodobě lze ještě očekávat zvýšený zájem ve větších městech ve vazbě na intenzivnější bytovou výstavbu. Například plánovaný rozvoj bydlení v zázemí průmyslové zóny Solnice – Kvasiny – Rychnov n. K. může vlivem usazování mladých rodin přinést problémy s kapacitou mateřských a základních škol.

Graf 12 Vývoj počtu dětí v mateřských školách v KHK v letech 2008-2018 (š. r. 2008/2009 = 100 %)

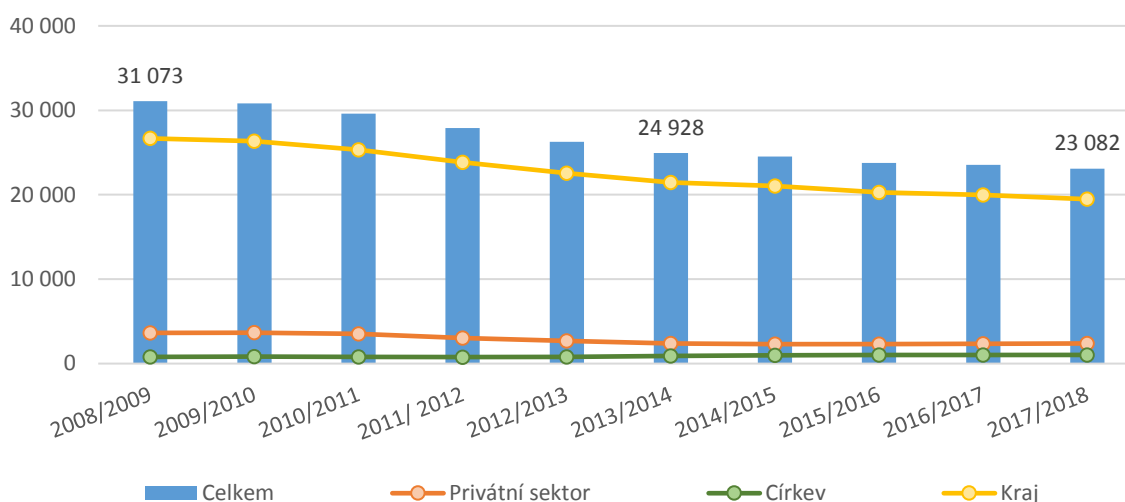

Graf 13 Vývoj počtu dětí na základních školách v KHK v letech 2008-2018 (š. r. 2008/2009 = 100 %)

Zdroj: Krajský úřad Královéhradeckého kraje – odbor školství, vlastní výpočet a zpracování

Královéhradecký kraj je hlavním poskytovatelem středního vzdělání na území kraje. V posledních deseti letech **se kraj dlouhodobě potýká s intenzivním poklesem počtu žáků na středních školách**. Počet žáků středních škol se snížil za posledních devět let o téměř 26 %, což je především v důsledku nepříznivého demografického vývoje. V následujících letech lze díky příznivému vývoji počtu žáků na základních školách očekávat postupný mírný nárůst počtu žáků vycházejících ze základních škol. Tento růst však nedosáhne původního maxima. Počet míst v 1. ročnících středních škol je zatím stále neúměrně vysoký v porovnání s počty žáků, které budou přicházet ze základních škol.

Graf 14 Vývoj počtu žáků na středních školách v Královéhradeckém kraji v letech 2008-2018

Poznámka: Počty žáků jsou ve všech formách vzdělávání podle stavu k 30.9. daného školního roku

Zdroj: Krajský úřad Královéhradeckého kraje – odbor školství, vlastní výpočet a zpracování

V oblasti středního školství identifikoval několik zásadních problémů Krajský akční plán KHK. Tento dokument byl vypracován na základě analýzy současného stavu v roce 2016. V roce 2019 prochází dokument evaluací formou SWOT analýzy, problémových analýz a diskuze s aktéry ve vzdělávání. Návazně bude zpracován dokument Krajský akčního plánu rozvoje vzdělávání v Královéhradeckém kraji II, který zohlední aktuální situaci a nastaví priority pro další období.

Absolventi poptávaní na trhu práce nejsou dle zaměstnavatelů dostatečně připraveni na výkon své profese. Jako hlavní příčinu tohoto problému uvádí KAP snížené nároky na studijní předpoklady uchazečů ke vzdělávání, nedisciplinovanost žáků, vědomostní, morální a sociální nepřipravenost, ale i nižší intenzitu spolupráce škol a zaměstnavatelů. Na středních školách je nízká účast specialistů a odborníků z praxe v rámci procesu výuky a praktického vyučování, nedostačující kontakt pedagogů s reálnou praxí, malá provázanost teoretické a praktické výuky, a především rozdílné vzdělávací záměry škol v porovnání s požadavky zaměstnavatelů.

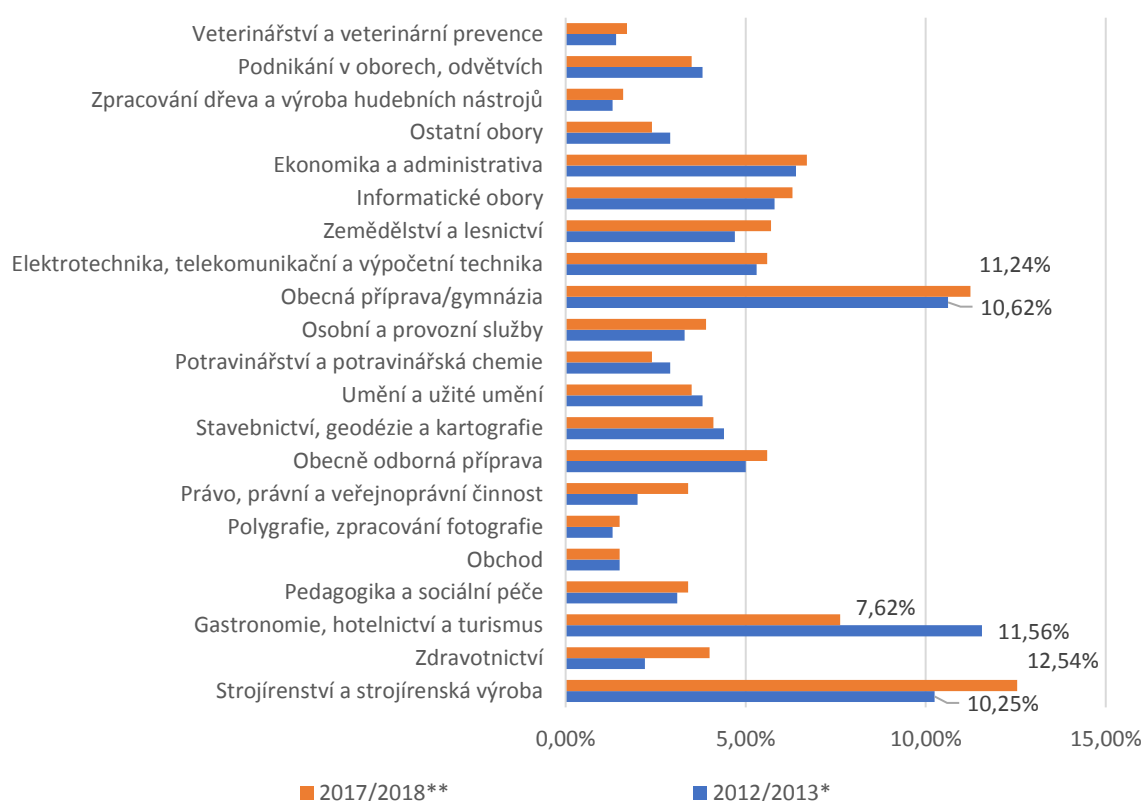
Dalším specifickým problémem v oblasti středního vzdělávání je **nedostatečný zájem o polytechnické a odborné vzdělávání, zejména o učební obory.** Tento problém má v mnoha ohledech své příčiny především ve slabé vnitřní motivaci žáků a v přístupu rodičů i celé společnosti. Žáci se často obávají náročnosti tohoto typu vzdělávání a nedostatečné společenské prestiže. Z hlediska prostorových i materiálních kapacit se situace na řadě středních a vyšších odborných škol lepší, školy však bojují s nedostatkem kvalitních odborných pedagogů.

Významným problémem je také oblast kariérového poradenství. Žáci na většině středních škol nejsou dostatečně podporováni při volbě povolání. Hlavní příčiny tohoto problému lze spatřovat v nepříznivých podmínkách pro realizaci kariérového poradenství na školách, v absenci pedagogů – odborníků na kariérové poradenství, což vyplývá ze skutečnosti, že pozice kariérového poradce ve školách není legislativně ukotvena a také v nedostatečné spolupráci škol a dalších aktérů kariérového poradenství v regionu. a také v nedostatečné spolupráci škol a dalších aktérů kariérového poradenství v regionu.

Z výše uvedeného vyplývá, že **pro další rozvoj školství v kraji je nezbytné intenzivně pokračovat v lepší provázanosti struktury středního školství (včetně učňovského) s potřebami klíčových zaměstnavatelů v regionu,** k čemuž je zapotřebí vzájemná spolupráce jak veřejného, tak soukromého sektoru. Optimalizační změny v souvislosti s nepříznivým demografickým vývojem v oblasti středního školství, které Královéhradecký kraj zahájil, jsou zaměřeny jak na snížení počtu právních subjektů – středních škol, tak také na úpravu a zefektivnění oborové struktury. V těchto změnách bude kraj

nadále pokračovat s cílem zachovat nebo snížit podíly nově přijímaných žáků do 1. ročníků gymnaziálního vzdělávání, oborů lyceí, čtyřletých ekonomických oborů vzdělávání a pokračovat ve snížení roztržitosti oborové struktury. **V oblasti vzdělávání bude nezbytné soustředit pozornost především na oblast spolupráce škol a firem, dále na oblast kariérového poradenství, na rozvoj přírodovědných a technických oborů, na rozvoj kompetencí žáků k podnikavosti a na podporu talentovaných žáků. Rozšiřování prvků duálního vzdělávání, rozvoj digitálního vzdělávání, vytvoření propracovaného systému kariérového poradenství a práce s talentovanými žáky a studenty jsou jedním z možných směrů, jak zkvalitnit vzdělávací systém v regionu a zvýšit zájem o poptávané obory vzdělávání.**

Graf 15 Nově přijatí žáci do 1. ročníků středních škol v Královéhradeckém kraji dle skupin oboru vzdělání (denní forma studia)

Poznámka: * stav k 30.9. 2012, ** stav k 30.9. 2017; bez víceletých gymnázií; zkrácené názvy skupin; ostatní = skupiny <1 %

Zdroj: KÚ KHK, odbor školství

V oblasti vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami došlo k zásadním legislativním změnám, které se promítly do fungování speciálních škol. Ve speciálních třídách došlo k poklesu počtu žáků s lehkým mentálním postižením a se závažnými vývojovými poruchami učení. Tyto děti byly integrovány většinou do běžných tříd. Novela školského zákona ovlivnila oblast poradenských služeb, kde **zavedením společného vzdělávání dětí, žáků a studentů se SVP došlo k velkému nárůstu práce a administrativy. Speciální pedagogická centra se potýkají s nedostatkem pracovníků a také s dostatečnou odbornou kvalifikací svých zaměstnanců.** V této oblasti je také vnímán jako problém finanční ohodnocení asistentů žáků, které je považováno za nedostatečné.

V oblasti vysokého školství je kraj zaměřen především na humanitní a přírodovědné obory. V regionu sídlí jedna univerzita – Univerzita Hradec Králové a své pobočky zde má dalších pět univerzit. **Počty studentů na veřejných a soukromých VŠ se v kraji dlouhodobě snižují.** Každoročně nastupuje na vysoké školy stále menší počet mladých lidí (pokles v letech 2007-2016 po více jak 12 %). Tato klesající

tendence opět kopíruje negativní demografický vývoj u populační složky ve věku 18-25 let. Z celkového počtu mladých lidí studujících VŠ s trvalým bydlištěm v kraji zůstává studovat v regionu zhruba 28 %. Tento podíl se v čase téměř nemění. **V kraji citelně chybí kvalifikovaní techničtí pracovníci a pracovníci do vědeckovýzkumných oblastí**, obě tyto skupiny jsou hojně poptávané na trhu práce. Jednou z příčin tohoto nedostatku může být absence fakulty zaměřené na technické obory, ale také snížený zájem mladých lidí o studium těchto náročnějších oborů.

Tabulka 3 Vývoj počtu žáků dle skupin oborů vzdělání podle stavu k 30. 9. jednotlivých školních roků (š. r. 2008/2009 = 100 %)

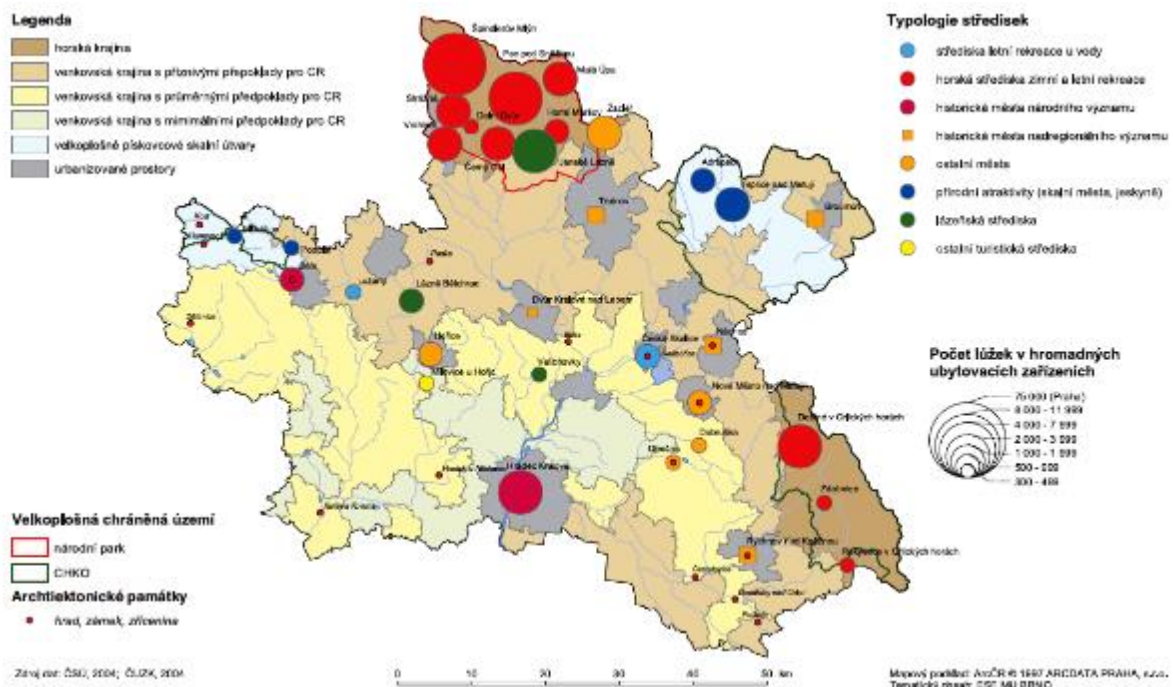
Název skupiny oborů	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Informatické obory	100 %	583 %	1353 %	2223 %	2791 %	3106 %	2909 %	2694 %	2547 %	2498 %
Pedagogika, učitelství a sociální péče	100 %	103 %	105 %	109 %	115 %	125 %	136 %	134 %	125 %	123 %
Právo, právní a veřejnosprávní činnost	100 %	124 %	131 %	121 %	104 %	90 %	92 %	98 %	110 %	113 %
Zdravotnictví	100 %	91 %	85 %	83 %	82 %	86 %	88 %	82 %	93 %	104 %
Ekologie a ochrana životního prostředí	100 %	120 %	166 %	195 %	183 %	192 %	173 %	141 %	136 %	110 %
Koždělná a obuvnická výroba a zpracování plastů	100 %	117 %	83 %	83 %	117 %	67 %	67 %	83 %	83 %	100 %
Veterinářství a veterinární prevence	100 %	103 %	101 %	97 %	97 %	95 %	95 %	100 %	98 %	97 %
Polygrafie, zpracování papíru, filmu a fotografie	100 %	96 %	95 %	97 %	111 %	101 %	106 %	99 %	101 %	95 %
Umění a užité umění	100 %	109 %	115 %	111 %	106 %	100 %	104 %	100 %	96 %	95 %
Obecná příprava	100 %	100 %	97 %	95 %	93 %	91 %	90 %	89 %	91 %	91 %
Potravinářství a potravinářská chemie	100 %	93 %	91 %	96 %	103 %	104 %	105 %	99 %	102 %	91 %
Strojírenství a strojírenská výroba	100 %	95 %	88 %	79 %	78 %	76 %	81 %	76 %	83 %	83 %
Zemědělství a lesnictví	100 %	97 %	90 %	86 %	79 %	77 %	73 %	75 %	72 %	72 %
Stavebnictví, geodézie a kartografie	100 %	100 %	99 %	98 %	96 %	91 %	90 %	79 %	75 %	70 %
Technická chemie a chemie silikátů	100 %	89 %	83 %	68 %	63 %	64 %	63 %	60 %	69 %	70 %
Obecně odborná příprava	100 %	105 %	99 %	84 %	74 %	67 %	64 %	64 %	66 %	66 %
Osobní a provozní služby	100 %	95 %	92 %	84 %	78 %	75 %	71 %	67 %	64 %	65 %
Gastronomie, hotelnictví a turismus	100 %	101 %	98 %	95 %	88 %	81 %	77 %	73 %	66 %	60 %
Speciální a interdisciplinární obory	100 %	115 %	121 %	109 %	89 %	79 %	64 %	61 %	61 %	58 %
Ekonomika a administrativa	100 %	96 %	90 %	81 %	73 %	64 %	60 %	57 %	56 %	55 %
Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů	100 %	97 %	86 %	78 %	72 %	63 %	58 %	48 %	46 %	42 %
Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika	100 %	90 %	75 %	60 %	46 %	39 %	38 %	40 %	39 %	39 %
Podnikání v oborech, odvětví	100 %	99 %	96 %	79 %	61 %	53 %	48 %	48 %	43 %	37 %
Doprava a spoje	100 %	94 %	85 %	74 %	69 %	57 %	51 %	46 %	40 %	34 %
Obchod	100 %	86 %	74 %	62 %	52 %	45 %	38 %	34 %	31 %	30 %
Publicistika, knihovnictví a informatika	100 %	117 %	110 %	80 %	58 %	42 %	46 %	39 %	30 %	29 %
Hornictví a hornická geologie, hutnictví a slévárnictví	100 %	89 %	52 %	52 %	71 %	46 %	47 %	57 %	24 %	17 %
Textilní výroba a oděvnictví	100 %	64 %	34 %	22 %	15 %	6 %	19 %	29 %	23 %	17 %
Celkem ve všech formách vzdělávání	100 %	99 %	95 %	90 %	84 %	80 %	79 %	77 %	76 %	74 %

5 Cestovní ruch

Královéhradecký kraj je po Praze spolu s Jihočeským a Jihomoravským krajem trvale **jedním z nejnavštěvovanějších krajů** v rámci celé České republiky. Stěžejní podíl na tomto výsledku má **krkonošský region**. Počet hostů byl v uplynulých dekádách vlivem nejrůznějších okolností proměnlivý (hospodářská krize), čím dál více pak převažovali rezidenti (obyvatelé ČR) nad nerezidenty (cizinci). V posledních letech počet návštěvníků vytrvale stoupá, což patrně souvisí s dobrou ekonomickou kondicí České republiky. **Klesá však podíl zahraničních návštěvníků**, kteří by se zde zdrželi déle, než jeden den.

Na území Královéhradeckého kraje se nachází řada přírodních i kulturních atraktivit, jsou zde dobré podmínky pro pěší turistiku, cykloturistiku a zimní sporty. Méně využitý je pak potenciál vodáctví. Infrastruktura je soustředěna do významných center cestovního ruchu, **její rozmístění je pak značně nerovnoměrné**. S tím souvisí problém **přetížení** některých lokalit (vrcholové partie Krkonoš, skalní města) a současně **nevyužitého potenciálu lokalit jiných**. Velmi rozvinutý je zde také fenomén rekreačního bydlení.

Mapa 4 Profil cestovního ruchu Královéhradeckého kraje

Zdroj: Program rozvoje cestovního ruchu Královéhradeckého kraje 2014 – 2020

Rizikem v rámci cestovního ruchu Královéhradeckého kraje může být **stagnující průměrný počet přenocování** a vysoká konkurence ostatních regionů, kde se dynamicky rozvíjí turistická nabídka a doprovodné služby. Limitující je neexistence významných středisek cestovního ruchu jiného než přírodního charakteru, v nichž by bylo pro návštěvníka smysluplné trávit více dní (s výjimkou období výjimečných akcí typu významných festivalů). Rizikem pro cestovní ruch je i proměna charakteru kulturní krajiny necitlivou zástavbou a ztráta její atraktivity pro turisty.

Problematické v rámci cestovního ruchu je objektivní sledování jeho intenzity, neboť počty přenocování neposkytují komplexní obrázek. Dalším specifickým problémem Královéhradeckého kraje je **nejasná regionalizace**, k níž přetrvává více přístupů a kdy platí, že samotný kraj neplatí v povědomí turistů za svébytnou destinaci, v povědomí návštěvníků spíše figurují významné přírodní celky (Český Ráj, Krkonoše aj.), které však hranici kraje překračují, čímž z jeho pozice komplikují koordinovanou propagaci. Také například název Východní Čechy, používaný v jednom ze systémů regionalizace jen pro území Pardubického kraje, je silně zavádějící a pro turisty značně dezorientující.

Přes značný potenciál i dostatečné kapacity v Královéhradeckém kraji stagnuje **kongresový cestovní ruch** a kraj se postupně propadl například za Olomoucký kraj, ale i Pardubický kraj, kde je výrazně méně turistických atraktivit i vhodných kapacit. Podle množství konferencí v hromadných ubytovacích zařízeních je Královéhradecký kraj mezi kraji České republiky téměř na dně žebříčku.

5.1 Kultura

V rámci **kulturních a kreativních odvětví** převládají v regionu spíše tradiční instituce (paměťové instituce: muzea, galerie aj.; dále pak divadla, koncertní sály, kina apod.), jejichž role pro rozvoj kultury je zásadní a nezastupitelná, avšak z hlediska ekonomického obvykle generují malý profit na rozdíl od progresivních odvětví kulturních průmyslů. Jejich provoz je navíc velmi náročný z hlediska zajištění vhodných prostor i lidských zdrojů.

V regionu působí málo skutečně významných **kreativních subjektů**. Nefungují zde žádné kreativní klastry či inkubátory. Kromě tradičních forem (jako jsou např. regionální rozhlasové stanice či producenti regionálních tiskovin) zde nejsou ve větší míře zastoupeny kulturní průmysly. Rovněž v regionu nejsou ve větší míře zastoupeny silně profitabilní kreativní průmysly. Tato skutečnost může ve světle současných trendů a ve srovnání s jinými kulturními centry České republiky, případně střední Evropy, zapříčinit pokles konkurenceschopnosti regionu. Dále může vést k odlivu talentovaných jedinců či nezájmu absolventů o usídlení se v regionu. Současně může tímto deficitem trpět místní střední a vysoké školství z důvodu malé propojenosti teoretické a praktické složky vzdělávání v příbuzných oborech.

Samotný Královéhradecký kraj zřizuje celou řadu významných kulturních institucí. **Paměťové instituce** v kraji trpí dlouhodobým podfinancováním celého resortu kultury v České republice. Přestože disponují velmi významnými sbírkovými fondy, není zajištěna jejich dostatečná ochrana a všestranné možnosti prezentace. Pro zajištění jejich další konkurenceschopné existence a potenciálu pro rozvoj kultury, kreativity a vzdělanosti je nezbytné zajištění kapacit a technologií pro další rozvoj. V Královéhradeckém kraji působí řada muzeálních expozic vlastivědného charakteru, velký význam mají také expozice umístěné ve vojenských památkách.

V oblasti **živého umění** působí v Královéhradeckém kraji nepřeborné množství institucí a těles. Obecným problémem je rovněž podfinancování, které se projevuje jak v otázce stavu a vybavenosti prostor vhodných ke kulturní produkci, tak v otázce nízkých platů pro jednotlivé umělce. Tato skutečnost limituje uměleckou úroveň jednotlivých produkcí a také motivaci zúčastněných aktérů. Velmi významným obohacením kulturního života v Královéhradeckém kraji jsou každoroční hudební a divadelní festivaly.

Druhá skladba **kulturních památek** je srovnatelná se situací v ostatních krajích. Pozvolna dochází k rekonstrukcím a zpřístupňování dalších památkových objektů. Velký potenciál v území mají také technické a vojenské památky nebo další významné historické objekty. Problém představuje smysluplné využití těchto objektů, kdy je plně využito jejich prostorový a estetický potenciál, aniž by došlo k narušení jejich kulturní a historické hodnoty. V Královéhradeckém kraji je v současné době evidováno celkem 36 ohrožených památek, jejich počet mírně kolísá, k dramatickému nárůstu však nedochází. Zásadní problém představují nevyužívané objekty, které jsou zároveň evidované jako brownfields. Například v Jaroměři – Josefově to jsou rozsáhlé objekty bývalé nemocnice a dělostřeleckých kasáren, v Jičíně pak bývalá jezuitská kolej.

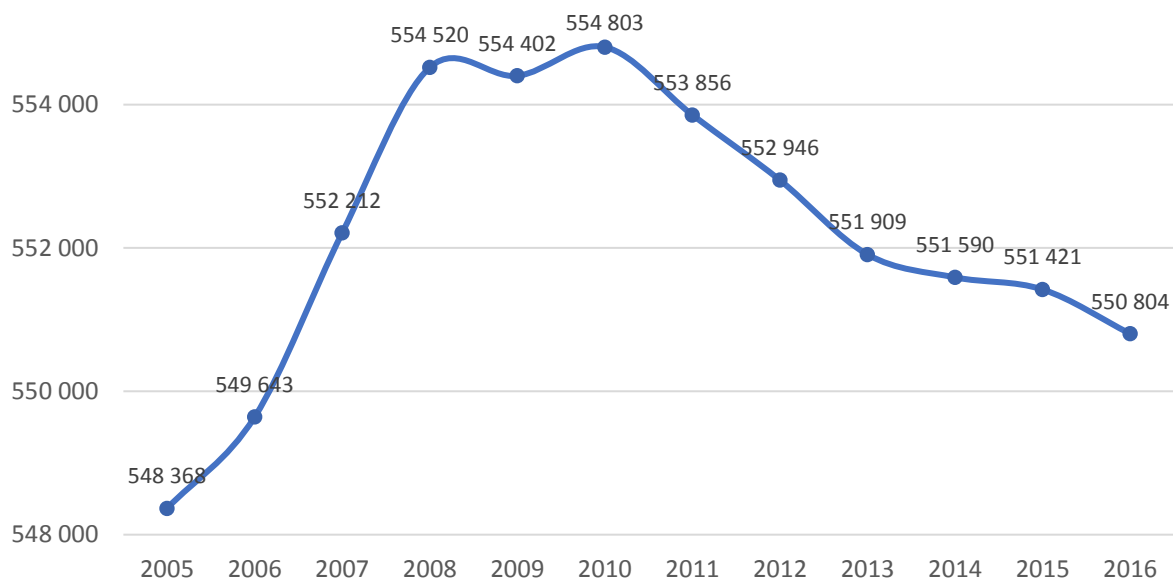
Návštěvnost kulturních památek v posledních letech mírně stoupá. V případě **sakrálních památek** není problém pouze v nedostatku finančních prostředků jejich vlastníka, ale často také v jejich vhodném náhradním využití, neboť řada architektonicky a historicky cenných sakrálních staveb vzhledem k počtu věřících v daném místě v současnosti již neplní svou původní funkci.

Královéhradecký kraj zřizuje v oblasti kultury a památkové péče deset příspěvkových organizací a je spoluzakladatel čtyř obecně prospěšných společností.

6 Základní demografické charakteristiky

Jedním z klíčových ukazatelů demografických trendů je **populační vývoj území**, který je do jisté míry ovlivněn přirozenou měnou obyvatelstva, především však migrací. Královéhradecký kraj vykazuje z dlouhodobého hlediska trvalý pokles počtu obyvatel. Ve sledovaném období mezi roky 2005 a 2016 měl vývoj populace kraje nestálý trend, od roku 2005 počet obyvatel kraje rostl, ale v posledních letech opět nastoupil klesající trend. Dle projekce obyvatelstva Českého statistického úřadu bude do roku 2050 trvat kontinuální pokles populace kraje až k hranici 500 tisíc obyvatel. Změny počtu obyvatel kopírují demografické trendy České republiky, při srovnání s ostatními kraji je však patrná výrazná populační stabilita Královéhradeckého kraje, který se neřadí ani k výrazně růstovým, ani k výrazně ztrátovým regionům ČR. Při bližším vstupu do území kraje jsou patrné disparity mezi jednotlivými regiony, které jsou do jisté míry determinovány jejich polohou vůči hlavním rozvojovým osám kraje, státní hranici a vzdálenosti od metropolitního centra Hradce Králové. Počet obyvatel v jádrových oblastech – v aglomeraci a jejím zázemí a dalších regionálních centrech vykazoval nárůst. Počet obyvatel ve venkovských obcích (obec do 3 000 obyvatel) rostl, zatímco ve městech se trvale snižoval. Dle indexu změny počtu obyvatel byly nejvíce růstové malé obce, nejvíce ztrátová byla největší města kraje. Citelný byl vliv suburbanizace v zázemí krajského města. Jako výrazně ztrátové se jevíly obce při státní hranici, především v Broumovském výběžku.

Graf 16 Vývoj počtu obyvatel Královéhradeckého kraje v období 2005–2016

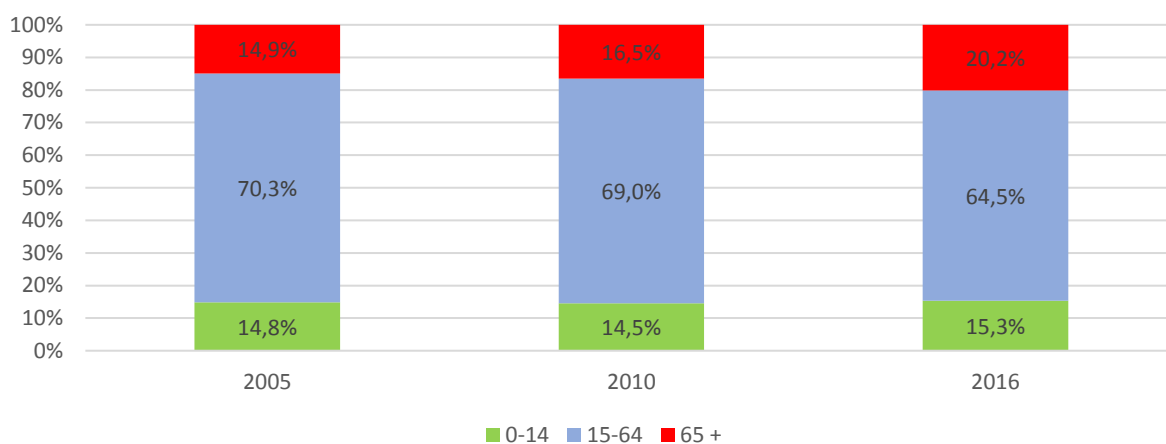
Zdroj: ČSÚ, Demografické ročenky Královéhradeckého kraje

Přirozený přírůstek v Královéhradeckém kraji se dlouhodobě pohybuje spíše v záporných hodnotách, trend negativního přirozeného úbytku obyvatel se bude dle demografické projekce obyvatel Královéhradeckého kraje do roku 2050 i nadále prohlubovat. Tento trend se nikterak nevymyká trendu České republiky. Při relativizovaném srovnání hrubé míry přirozeného přírůstku se Královéhradecký kraj řadí k regionům s průměrným dlouhodobým přirozeným úbytkem obyvatel, který však není tak alarmující jako v nejvíce ztrátových krajích. Ve vnitřním srovnání kraje vystupují ztrátové oblasti SO ORP Dvůr Králové nad Labem, Hořice, Broumov, Náchod a Trutnov a na druhé straně se formují regiony s vyšší mírou přirozeného přírůstku SO ORP Rychnov nad Kněžnou, Dobruška a Jaroměř. Rozdíl mezi venkovským, případně periferními oblastmi a zbylým územím kraje je spíše marginální. Nejvyšší hodnoty dlouhodobě vykazují především obce atraktivní pro bydlení v zázemí velkých měst.

Přirozený přírůstek obyvatelstva se na celkových změnách populace podílí pouze minoritně, vývoj počtu obyvatel je ovlivněn především **migračním přírůstkem**. Královéhradecký kraj patří k migračně stagnujícím územím, hrubá míra migračního salda v dlouhodobém horizontu mírně roste,

v mezikrajském srovnání se kraj řadí k regionům se setrvalým stavem migrace. V posledních letech se stal kraj atraktivnější v návaznosti na růst významných zaměstnavatelů v automobilovém a návazném průmyslu, tento jev se však na migraci ještě plně neprojevil. Dle projekce obyvatelstva se bude migrační přírůstek kraje do roku 2050 zvyšovat, ale při zachování stávajících trendů úbytek obyvatel nezvrátí. V kraji se postupně profiloval regionální migrační vzorec, kdy na jedné straně figuruje migračně kladný růstový jih až jihozápad a migračně ztrátový sever a severovýchod. Výrazně se projevuje koncentrace pracovních příležitostí i dalších obslužných aktivit do Hradce Králové růstem migrace v SO ORP Hradec Králové a také růst migrace do SO ORP Rychnov nad Kněžnou v návaznosti na rozvoj průmyslové zóny. Výrazně migračně ztrátové je území SO ORP Broumov. Je tedy patrné, že příhraniční odlehlejší regiony mohou tvořit dlouhodoběji ztrátová území. Přírůstek obyvatel migrací je v přímé negativní úměře s populační velikostí obce – nejvyšší intenzity imigrace dosahovaly malé venkovské obce (do 500 obyvatel), naopak nejvyšší míra emigrace byla z měst.

Graf 17 Věková struktura obyvatelstva Královéhradeckého kraje v letech 2005, 2010, 2016

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

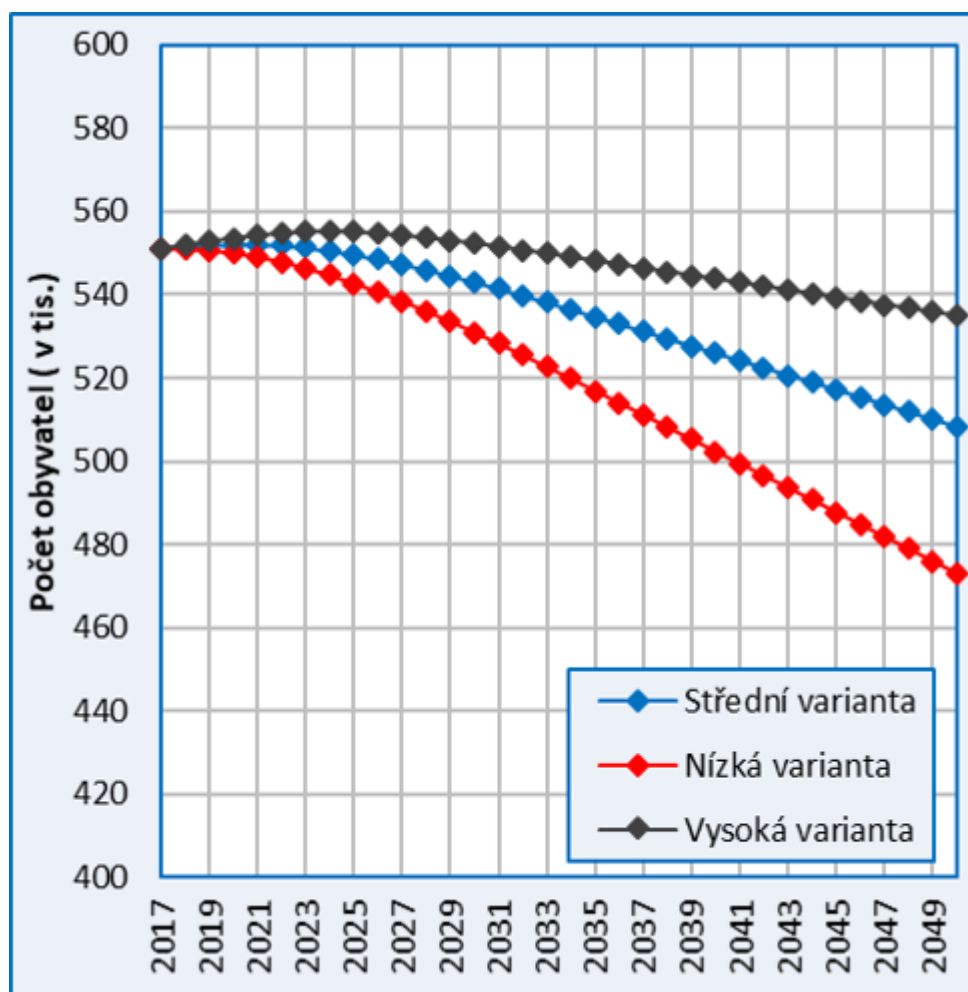
Věková struktura obyvatelstva v Královéhradeckém kraji se dlouhodobě zhoršuje, populace demograficky stárne. Jedním z důvodů je především nízká míra přirozeného přírůstku (viz výše) a vysoká naděje na dožití, která se v mezikrajském srovnání řadí k nejvyšším a dlouhodobě roste. Trend celkového stárnutí populace je jasně patrný na vývoji **indexu stáří**, který se ve shodě s republikovým trendem dlouhodobě zvyšuje. V mezikrajském srovnání je Královéhradecký kraj nejstarší. Tempo růstu indexu stáří nebylo vzhledem k vysoké výchozí hodnotě tak vysoké jako v případě některých dalších krajů. Při vstupu do území je nejvyšší index stáří patrný v SO ORP Dvůr Králové nad Labem, Nová Paka a Nové Město nad Metují. Celkově lze říct, že vyšší index stáří je v Královéhradeckém kraji ve městech než ve venkovských obcích do 3 000 obyvatel. Tento jev je opačný než trend za celou Českou republiku identifikovaný dle Strategie regionálního rozvoje ČR – na republikové úrovni je nejvyšší index stáří v kategorii malých obcí do 500 obyvatel. V malých obcích již nedochází k dalšímu růstu, a naopak dlouhodobě nejvýraznější trend stárnutí vykazují právě obce nad 3 000 obyvatel. Nejvyšší hodnoty indexu stáří vykazují jednak města, ale také obce v oblastech při státní hranici, především na Broumovsku, a také oblast mezi Novým Bydžovem a Kopidlnem a okolí Dvora Králové nad Labem. **Průměrný věk** obyvatelstva v korelaci s indexem stáří kontinuálně roste a v porovnání s ostatními kraji je opět mezi nejvyššími. Průměrný věk i index stáří budou růst i nadále. Stárnutí populace, respektive index stáří není výrazněji závislé na změně počtu obyvatel území, tedy plně neplatí předpoklad, že ve ztrátových územích kraje bude index stáří výrazně vyšší.

6.1 Prognóza vývoje obyvatelstva Královéhradeckého kraje

V roce 2018 si Královéhradecký kraj nechal zpracovat studii „Prognóza vývoje obyvatelstva Královéhradeckého kraje a vybraných SO ORP na období 2018-2050“.

Počet obyvatel Královéhradeckého kraje s vysokou pravděpodobností v nadcházející několika letech ještě mírně vzroste, načež se trend změní a až do konce období prognózy se bude populační velikost kraje zmenšovat. V případě kraje by podle střední varianty prognózy mělo do roku 2021 dojít k vzestupu počtu obyvatel na úroveň 552,1 tis. osob, tedy asi o 1,0 tis. Následně do roku 2030 by podle předpokladů prognózy měl počet obyvatel kraje klesnout na 543,1 tis. osob, což představuje hodnotu asi o 1,5 % nižší, než kolik činil výchozí počet obyvatel k 31. 12. 2017. Dalším vývojem, do roku 2050 by se celkový počet obyvatel měl s největší pravděpodobností přiblížit k půlmilionové hranici, na hodnotu zhruba 508 tis. osob představující celkový pokles o bezmála 8 % za celé období 33 let.

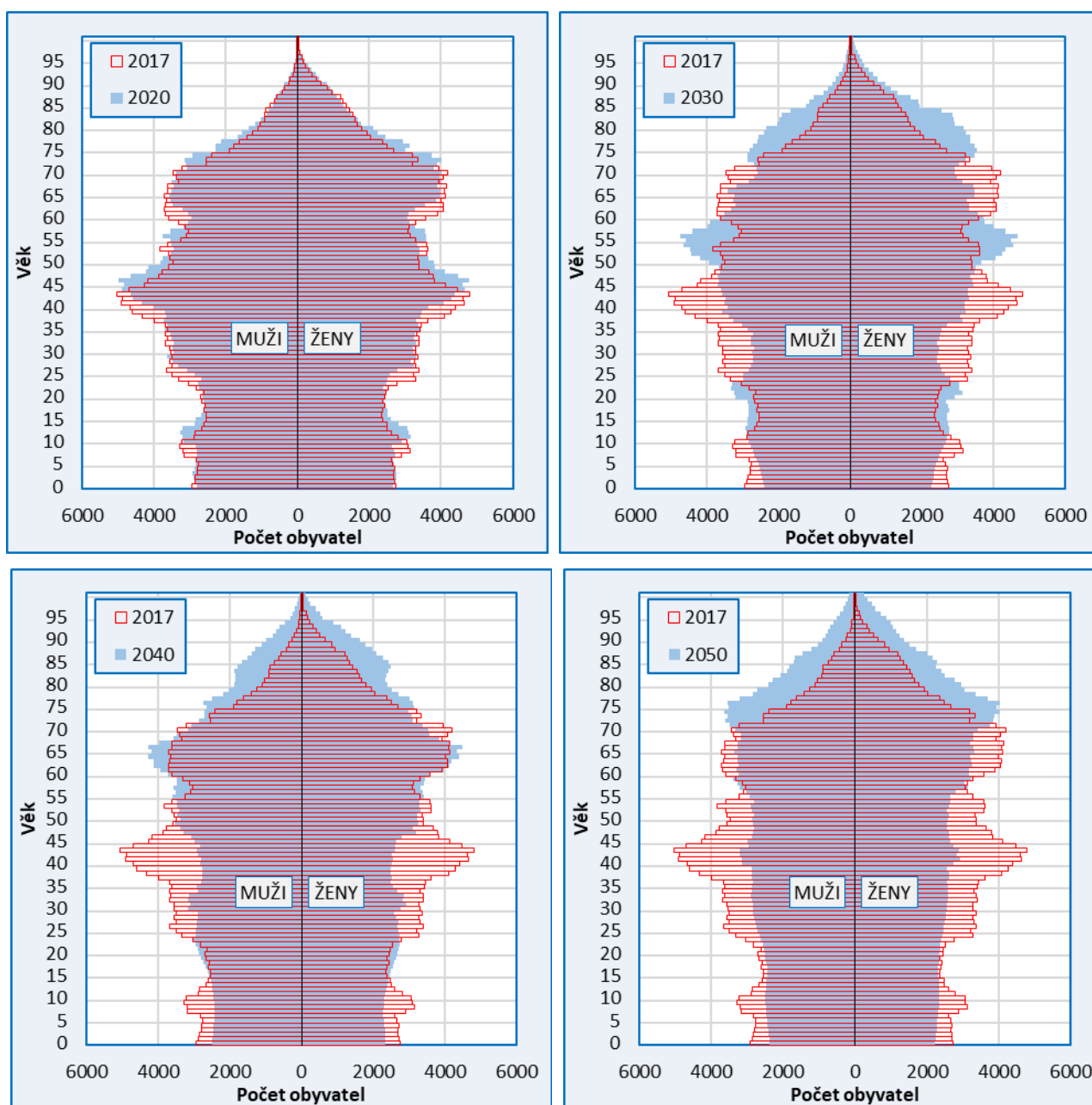
Graf 18 Očekávaný vývoj celkového počtu obyvatel, 2017–2050, Královéhradecký kraj

Zdroj: Prognóza vývoje obyvatelstva Královéhradeckého kraje a vybraných SO ORP na období 2018-2050

Prognóza předpokládá, že obyvatelstvo kraje bude po celé sledované období stárnout. Stárnutí bude po většinu tohoto období probíhat jak zdola – prostřednictvím poklesu podílu dětí a adolescentů (0-20 let), tak shora – v důsledku růstu relativního zastoupení seniorů (65 a více let). Populace sledovaných územních jednotek budou po celé nebo téměř celé období prognózy v porovnání s obyvatelstvem Česka demograficky významně starší. Průměrný věk obyvatel Královéhradeckého kraje by měl v horizontu prognózy (2050) dosáhnout s poměrně vysokou pravděpodobností hranice bezmála 48 let, což je o 5 let více než v současnosti.

Graf 19 Očekávaná věková struktura v letech 2020, 2030, 2040, 2050, KHK, střední varianta prognózy

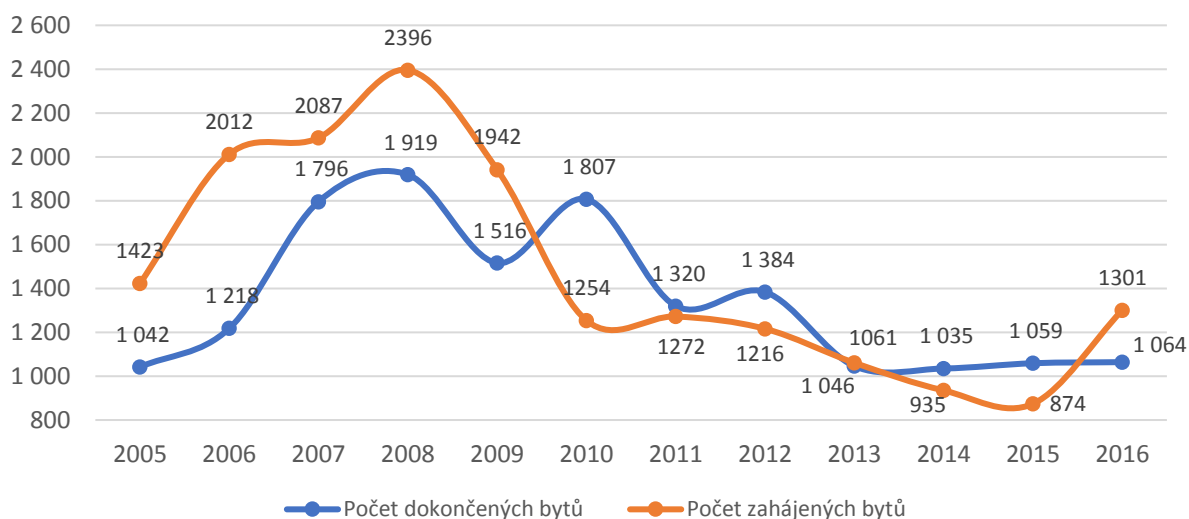

Zdroj: Prognóza vývoje obyvatelstva Královéhradeckého kraje a vybraných SO ORP na období 2018-2050

7 Bytová výstavba

Kvalita a velikost domovního a bytového fondu se rozvíjí v závislosti především na ekonomické a kupní síle obyvatelstva a na demografickém vývoji. V populaci Královéhradeckého kraje se zvyšuje počet jednočlenných domácností, celkově klesá průměrný počet členů v domácnosti, což vede k větší potřebě nových bytů. Podobný vývoj však prodělávají s větší či menší intenzitou všechny kraje Česka. Základními ukazateli při hodnocení **intenzity bytové výstavby** jsou počty zahájených a dokončených bytů za jednotlivé období a území. Na celkové bytové výstavbě v kraji se podílí především výstavba rodinných domů (75 % vystavěných bytů), což je průměrná hodnota v mezikrajském srovnání. Počet zahájených i dokončených bytů v rodinných i v bytových domech v Královéhradeckém kraji v posledních letech klesá. Počet dokončených bytů v bytových domech klesá výrazněji, než počet dokončených bytů v rodinných domech. Naopak se zvyšuje průměrná obytná i užitná plocha nově postavených bytů – staví se tedy méně bytů, které však mají větší rozlohu. V mezikrajském srovnání se řadí kraj na 5. místo v počtu vystavěných bytů. To ovšem není vysoká hodnota, protože výrazně intenzivní výstavba je pouze ve Středočeském kraji, Jihomoravském kraji a v Praze, další kraje následují až s velkým odstupem.

Graf 20 Vývoj počtu dokončených a zahájených bytů v Královéhradeckém kraji v období 2005–2016

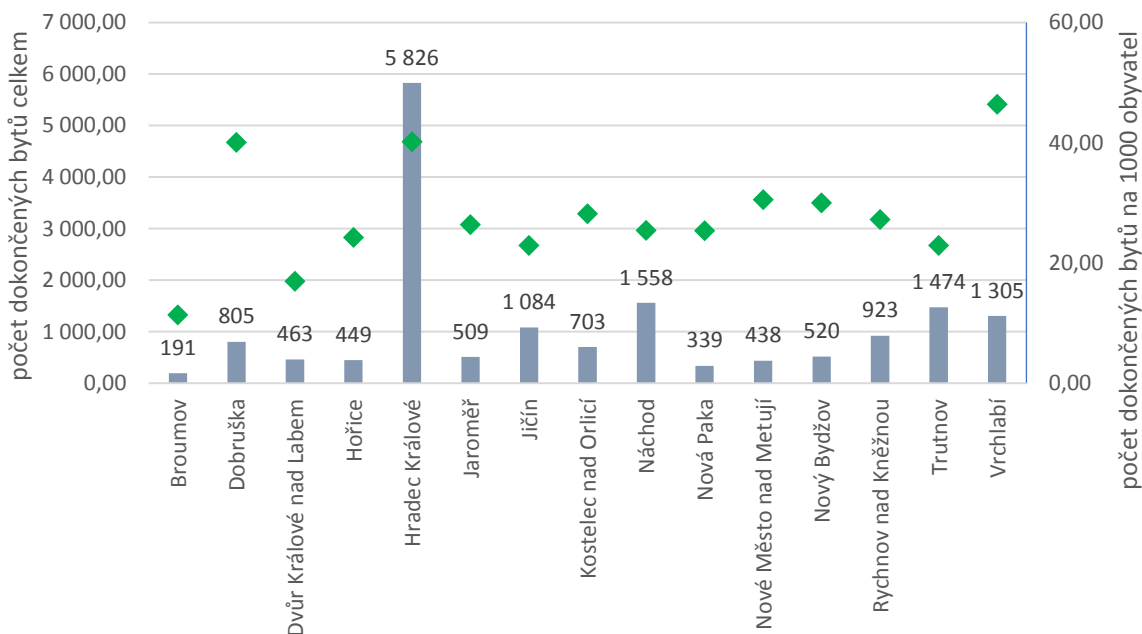

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Bytová výstavba na 1 000 obyvatel je v mezikrajském srovnání na průměrné úrovni, tempo výstavby v posledních letech stagnuje stejně jako u ostatních území spadajících na Prahu. Při bližším pohledu do území kraje je patrné, že bytovou výstavbu kromě populační velikosti ovlivňuje i geografická poloha v rámci regionu vůči aglomeraci a také atraktivita regionu z hlediska cestovního ruchu. Nejintenzivnější bytová výstavba probíhala v SO ORP Vrchlabí a Dobruška, naopak se v kraji objevují oblasti s nízkou intenzitou bytové výstavby, která koresponduje s vymezením ztrátových území Královéhradeckého kraje – SO ORP Broumov a Dvůr Králové nad Labem a také ve vnitřní periférii na hranici ORP Jičín a Nový Bydžov. Obecně lze říci, že počet dokončených bytů roste s velikostní kategorií obcí, naopak intenzita bytové výstavby na 1 000 obyvatel s rostoucím počtem obyvatel klesá. Výrazně vysoká intenzita bytové výstavby je v zázemí Hradce Králové a shluky obcí s vysokými hodnotami se nachází v horských oblastech při hranici České republiky především v SO ORP Vrchlabí. V SO ORP Hradec Králové a Vrchlabí je také nejvyšší podíl dokončených bytů v bytových domech na celkové výstavbě. To na jedné straně potvrzuje probíhající suburbanizační trend, na druhé pak výraznou výstavbu bytů v návaznosti na cestovní ruch v turisticky atraktivních oblastech, kde vznikají především prostory pro ubytování turistů.

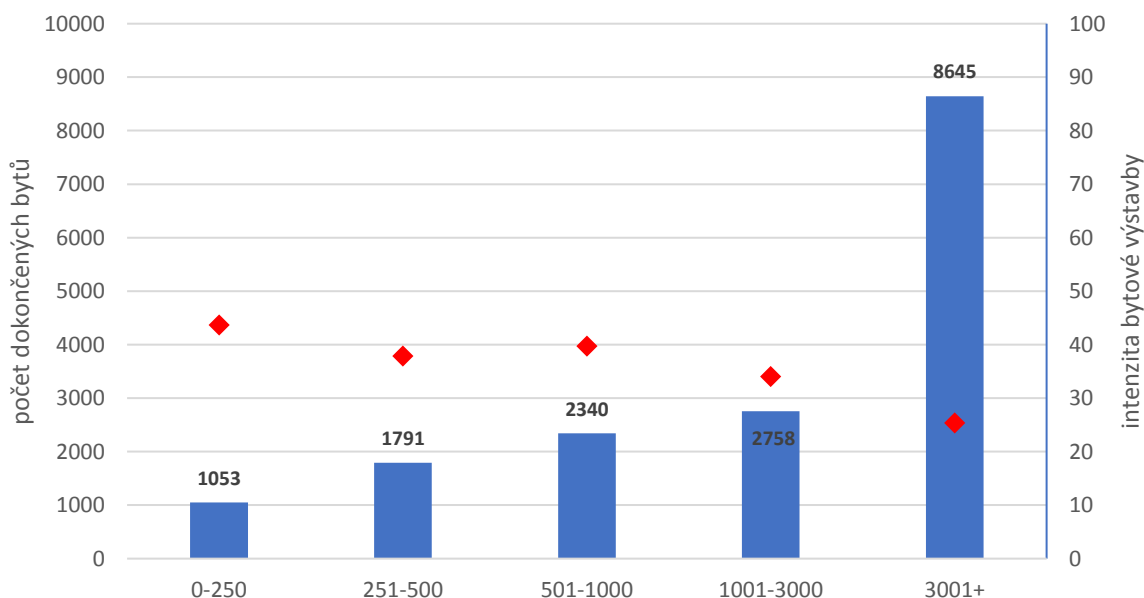
Více než polovina obcí disponuje vhodnou lokalitou pro výstavbu bytových, a především rodinných domů, třetina obcí nemá pro rozvoj bydlení žádné možnosti. Deficit lokalit pro bytovou výstavbu je napříč všemi SO ORP Královéhradeckého kraje víceméně rovnoměrný. Ve městech a větších obcích je obecně dostatek lokalit vhodných pro bytovou výstavbu, v menších obcích poté výrazný nedostatek. Necelá čtvrtina obcí má vyčleněný bytový fond pro osoby se specifickými potřebami. Vyčleněný bytový fond pro osoby se specifickými potřebami je spíše záležitostí větších obcí, které pro to mají logicky širší možnosti a větší předpoklady. Bariérami rozvoje bytového fondu jsou především nedostatek vhodných pozemků a prostor a nedostatek finančních prostředků.

Graf 21 Počet dokončených bytů v SO ORP Královéhradeckého kraje v období 2005–2016

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Graf 22 Bytová výstavba v Královéhradeckém kraji v období 2005–2016 dle velikostních kategorií obcí

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

8 Volný čas, občanská vybavenost a služby

V oblasti **volnočasových aktivit** Královéhradecký kraj podporuje prostřednictvím grantů pestrou škálu programů, které tvoří mimo jiné i významnou složku prevence sociálně patologických jevů. V oblasti volnočasových aktivit a sportu zde působí též nepřeberné množství organizací zaměřených na děti, mládež i dospělé. Existuje zde řada středisek volného času, silné zastoupení zde mají zájmová sdružení, spolky a sportovní kluby. Častým problémem těchto organizací je ale nedostatečné zázemí pro provozování jejich činnosti, nedostatečná finanční podpora spolků státem i krajem, ale také nedostatek volného času obyvatel a nezáměr o dění v obci. Bariérou fungování a rozvoje spolků je i vysoká administrativní zátěž a regulační opatření státu.

Vybavenost obcí Královéhradeckého kraje **školskými zařízeními** je odpovídající jeho sídelní struktuře. Vzhledem k velkému počtu malých obcí je podíl obcí vybavených mateřskou školou pouze 53 % a podíl obcí vybavených základní školou 41 %. Počet školských zařízení mírně narůstá. Nižší vybavenost školskými zařízeními je ve SO ORP Jičín, Dvůr Králové nad Labem, Nový Bydžov. Podrobnější informace viz kapitola vzdělanost.

Vybavenost obcí **kulturními, sportovními a dalšími volnočasovými zařízeními** je poměrně nízká v SO ORP Dobruška a Hradec Králové v případě kulturních domů, z hlediska sportovních zařízení je nižší vybavenost v SO ORP Jičín, Nový Bydžov, Hořice a Dvůr Králové nad Labem. Při srovnání velikostních kategorií obcí je velmi nízká vybavenost všemi typy volnočasových zařízení v nejmenších obcích.

Vybavenost obcí **poštovními službami** je v současnosti na dobré úrovni, problémem je, že Česká pošta se snaží postupně rušit významnou část svých poboček v malých obcích a převádět je na smluvní partnery, tzv. služba Pošta PARTNER. Ovšem dostupnost poštovních služeb hodnotí především zástupci malých obcí často jako nedostačující, problémem je mimo nedostupnosti pošty přímo v obci i nevyhovující otevírací doba poboček, která neodpovídá místním občanům v návaznosti na jejich pracovní režim. Horší dostupnost poštovních služeb je v SO ORP Jičín, Dobruška.

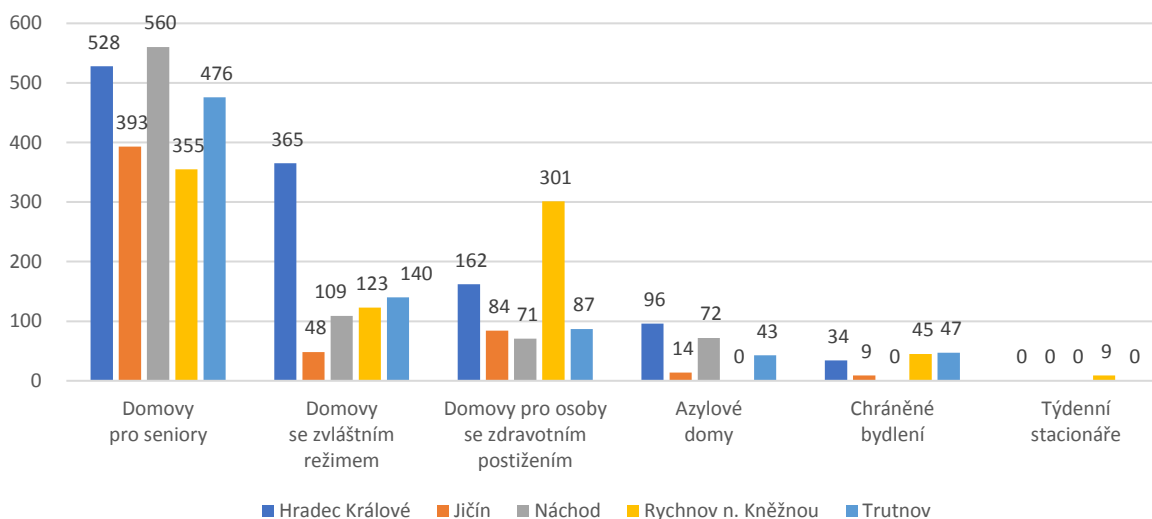
Problémem v řadě obcí Královéhradeckého kraje je nízká dostupnost **prodejen a stravovacích zařízení**. Spokojenost s dostupností obchodu s potravinami klesá společně s populační velikostí obce. Největší nespokojenost je u obcí ve velikostní kategorii 0–250 obyvatel, dále ve velikostní kategorii 251–500 obyvatel, což je způsobeno častou absencí tohoto typu služeb v obci. Provozovatelům obchodů v obcích do 1000 obyvatel se dle vyjádření zástupců krajského úřadu nemohou vrátit vstupní náklady, a proto se jim nevyplácí tyto nerentabilní obchody v obci dále udržovat. Mnoho malých obcí řeší deficit obchodních služeb zajištěním služeb pojízdných prodejen. Problémem pro obce je i udržet provoz již fungující prodejny, často musí obchodům poskytovat příspěvek na provoz z obecního rozpočtu. Nejhorší dostupnost prodejny s potravinami vykazují obce Broumovska a Trutnovska, kde se často jedná o obce při hranicích republiky. Překvapivě špatná hodnocení vykazují i obce ve SO ORP Hradec Králové, kde může být situace způsobena velkým počtem malých obcí a také spádovostí do Hradce Králové a hustou sítí supermarketů.

9 Sociální služby, zdraví a zdravotnictví

Síť sociálních služeb. Území kraje je členité, což ovlivňuje dostupnost a nákladnost sociálních služeb, a to především v příhraničních oblastech regionu. V posledních letech, pod vlivem měnící se socioekonomické a demografické situace ve společnosti, došlo k mírnému rozšíření služeb sociální péče, služeb sociální prevence a sociálního poradenství. Celkový počet míst v pobytových zařízeních sociální péče v kraji mírně roste, jedná se především o domovy se zvláštním režimem a domy s pečovatelskou službou (v roce 2003 byla celkem 2 115, v roce 2010 již 2 324 bytových jednotek a v roce 2016 se jednalo celkem o 2 337 bytových jednotek). Naopak mírný pokles či stagnaci v počtu míst zaznamenaly domovy pro seniory a domovy pro osoby se zdravotním postižením. V důsledku stárnutí populace v kraji je třeba řešit navýšení pobytových míst v domovech pro seniory, nebo vznik nových zařízení tak, aby pokryly očekávaný nárůst poptávky po těchto místech a zkrátily čekací dobu.

Území kraje je nerovnoměrně pokryto některými typy sociálních služeb (např. osobní asistence, odlehčovací služby, služby pro duševně nemocné v centrech duševního zdraví) a v síti sociálních služeb chybí některé pobytové služby pro specifické cílové skupiny (např. týdenní stacionář, chráněné bydlení, podpora samostatného bydlení pro osoby se zdravotním postižením, pobytové zařízení pro osoby s duševním onemocněním). V rámci srovnání okresů je absolutně největší počet míst v pobytových zařízeních sociální péče v okrese Hradec Králové (1 764 míst) a nejméně v okrese Jičín (834 míst). V přepočtu na počet obyvatel má nejvyšší kapacitu okres Rychnov nad Kněžnou (14,9 míst na 1000 obyvatel) a okres Jičín naopak nejmenší (10,5 míst na 1000 obyvatel). V rámci ORP je situace odlišná, nejvyšší kapacitu má ORP Dobruška (13,1 míst na 1000 obyvatel) v těsném závěsu jsou ORP Hořice a Nový Bydžov (shodně 12,2 míst na 1000 obyvatel). Nejnižší kapacitu mají ORP Vrchlabí a ORP Nové Město nad Metují. ORP Jaroměř dokonce nemá žádná místa v pobytových zařízeních sociální péče.

Graf 23 Sociální služby poskytované ve vybraných pobytových zařízeních dle okresů Královéhradeckého kraje v roce 2016 (stav k 31. 12.) – počet lůžek

Zdroj: ČSÚ

S rostoucím počtem osob potřebujících sociální péči se zvyšují náklady na její poskytování. Výdaje na sociální služby v Královéhradeckém kraji za období 2011–2016 narostly o 67 %. Nejrychleji a nejvýrazněji narůstaly výdaje na osobní asistence (365 %), nejméně na pečovatelské služby (8 %). Královéhradecký kraj má zpracované a schválené koncepční dokumenty, kterými se snaží předcházet situaci snížení dostupnosti sociálních služeb v regionu, a to v důsledku omezení státních finančních prostředků. Jedná se o tyto dokumenty: Strategii Královéhradeckého kraje v oblasti sociálních služeb na období 2018 až 2026 a Střednědobý plán sociálních služeb Královéhradeckého kraje v oblasti sociálních služeb 2018 až 2020.

Významnou cílovou skupinou sociálních a zdravotnických služeb jsou, vlivem současného demografického trendu (stárnutí populace, zvyšující se naděje na dožití), senioři, kteří budou z důvodu věku nebo zdravotního stavu vyžadovat zajištění svých potřeb prostřednictvím odborné sociální nebo zdravotní služby.

Zdraví obyvatel Královéhradeckého kraje je hodnoceno demografickými ukazateli, ukazateli úmrtnosti (viz text výše) a ukazateli nemocnosti. Průměrná doba trvání 1 případu pracovní neschopnosti, a i průměrné procento pracovní neschopnosti, které měří vliv zdraví na práceschopnost obyvatelstva, jsou jedny z nejnižších v celé ČR. Průměrná doba trvání 1 případu pracovní neschopnosti byla v roce 2016 v Královéhradeckem kraji jedna z nejnižších (40,59 dnů) a pod průměrem ČR (43,01 dnů). Nejkratší dobu trvání vykazoval okres Hradec Králové (39,63 dnů), nejdelší pak okres Trutnov (44,85 dnů). Průměrné procento pracovní neschopnosti, které měří vliv zdraví na práceschopnost obyvatelstva, je v Královéhradeckém kraji 4,27 % a je jedno z nejnižších v celé ČR (průměr ČR 4,20 %). V roce 2016 tato hodnota byla mezi kraji čtvrtá nejnižší za Hlavním městem Praha, Jihomoravským a Středočeským krajem. Nejnižší procento pracovní neschopnosti mezi okresy Královéhradeckého kraje má okres Hradec Králové (3,85 %), nejvyšší naopak okres Náchod (4,85 %).

Struktura sítě **zdravotnických zařízení** v kraji se v posledních letech výrazně nezměnila a zajištění základní péče zůstává dlouhodobě stabilní (9 nemocnic a 14 odborných léčebných ústavů). Zdravotnická zařízení jsou rozmístěna po celém území Královéhradeckého kraje, nejvýznamnější zdravotnické zařízení s nadregionální působností je Fakultní nemocnice Hradec Králové (FN HK).

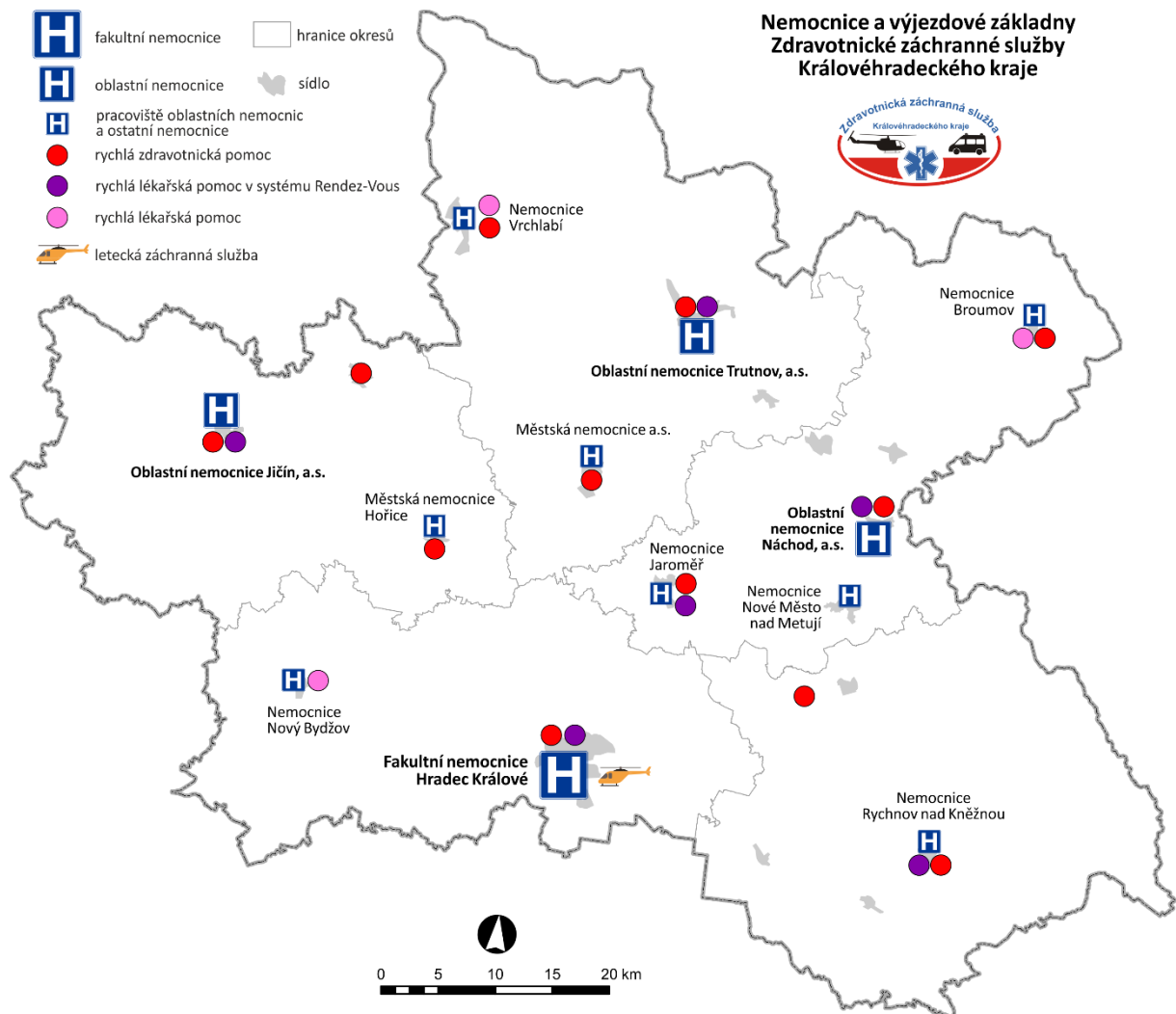
Statisticky se Královéhradecký kraj řadí mezi kraje s vyšším počtem **zdravotnických lůžek** s přepočtem na 1 000 obyvatel (7,9 lůžek) a je nad průměrem ČR (7,4 lůžek). Tento stav je dán přítomností fakultní nemocnice, jako vysoce specializovaného centra. Kraj provedl před několika lety plánovanou redukci počtu lůžek, nicméně v současnosti, z důvodu personálního **nedostatku lékařů a zdravotního personálu**, dochází k další redukci počtu lůžek na nemocničních odděleních, či je omezen jejich provoz nebo jsou zavírána celá oddělení. V kraji je tak neuspokojivý počet lůžek ve vybraných oborech včetně následné ošetrovatelské péče. Královéhradecký kraj je na 5. místě mezi kraji ve využití zdravotních lůžek (kraj 256,9 dnů, ČR 246,6 dnů), neboť FN HK je spádové centrum i pro další kraje. V posledních letech využití lůžek nepatrně roste a průměrná ošetrovací doba klesá (7,3 dnů).

Nedostatek lékařů a zdravotnického personálu je především způsoben špatným vzdělávacím systémem, nedostatečným finančním a společenským ohodnocením, obecným nedostatkem financí v resortu, vysokými nároky na vzdělání, odpovědností, nedostatečnou právní ochranou a vysokou administrativní zátěží a přetížeností. To má za následek odchod specializovaných lékařů z lůžkových zařízení do zahraničí či do privátního sektoru (soukromé ambulance mají časové a finanční výhody). Problémy nemocniční péče (nedostatek personálu) se postupně přenášejí však i do péče ambulantní. Nedostatek lékařů poskytujících ambulantní péči je patrný především ve venkovských a příhraničních oblastech kraje, kde chybí praktičtí lékaři, lékaři pro dorost a děti a zubní lékaři. Dalším významným faktorem je vysoký věk lékařů, kteří odcházejí z praxe do důchodu, jejich praxe mnohdy zanikají a nedochází k plynulé generační obměně. V současnosti dle platné legislativy síť poskytovatelů zdravotních služeb hrazených z veřejného pojištění zajišťují v kraji zdravotní pojišťovny, Královéhradecký kraj se však snaží problém s lékaři řešit motivačními pobídkami (např. studijní stipendia, příchod lékařů ze zahraničí apod.).

Přednemocniční neodkladnou péči na území kraje zajišťuje Zdravotnická záchranná služba Královéhradeckého kraje (ZZSKHK), které má dostupnost dānu dle plānu plošného pokrytí. Lokality, které se ne zcela daří vykrýt vlastními silami ZZSKHK do 20 minut, zejména horské oblasti, jsou řešeny ve spolupráci s horskou službou. ZZSKHK se potýká s nedostatkem lékařů. Nedostatek je nerovnoměrný. Situace se zhoršuje v okrajových částech kraje (zejména Broumov), kde je situace vážná a zajistit přítomnost lékaře lze jen obtížně. Dále vzhledem k nárůstu návštěvníku (zejména hory) a vzhledem k neustálému růstu počtu výjezdů obecně se dostává ZZSKHK kapacitně na své možnosti. Pokud navíc dojde k redukci akutní péče v kraji z jakýchkoliv důvodů, bude nutné zvýšit kapacity

ZZSKHK zvýšením počtu výjezdových skupin. A to zejména v okresech Rychnov nad Kněžnou, Trutnov a Hradec Králové.

Mapa 5 Rozmístění nemocnic a výjezdových základen ZZS v Královéhradeckém kraji v roce 2018

Zdroj: Zdravotnická záchraná služba Královéhradeckého kraje, vlastní zpracování

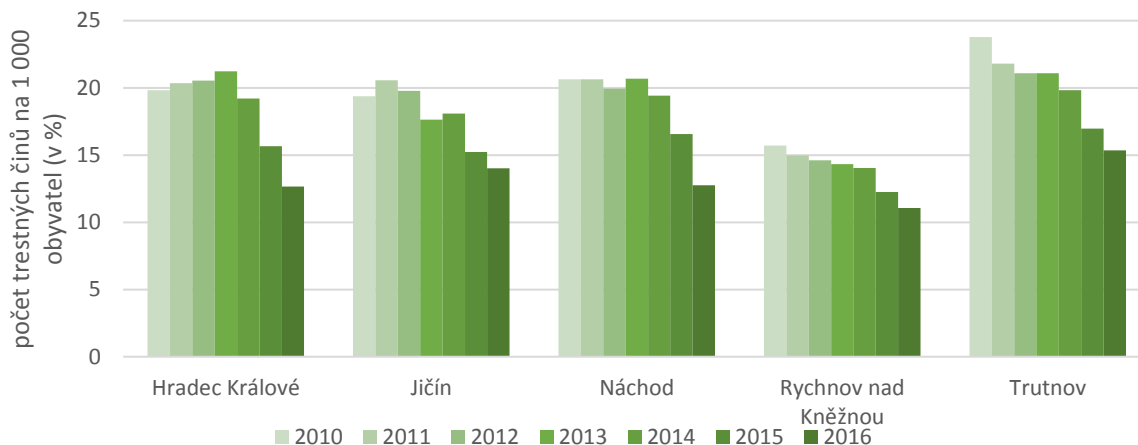
Aktuálně je nedostatečně řešena oblast přesahující zdravotní péči a sociální péči (např.: propustnost z následné lůžkové zdravotní péče do oblasti péče sociální, vznik center duševního zdraví, ve kterých se prolínají zdravotní a sociální služby, transformace psychiatrických nemocnic atd.).

V současnosti je připravována Koncepce zdraví Královéhradeckého kraje a současně je aktualizována Koncepce zdravotnictví Královéhradeckého kraje pro období 2021–2025, dokumenty budou vycházet z podrobných analýz dané oblasti (Zdraví a Zdravotnictví). Uvedené koncepční dokumenty budou řešit konkrétní problémy a potřeby v oblasti zdraví (např.: mortalita, morbidita, zdravý životní styl) a zdravotnictví (např.: struktura sítě a poskytované péče, oblast investic, personální problémy) a zároveň budou obsahovat návrhy řešení a opatření k odstranění či zmírnění identifikovaných problémů.

10 Bezpečnost

Kriminalita ani další sociálně patologické jevy nepředstavují pro Královéhradecký kraj závažný problém. Kraj patří v oblasti kriminality mezi nejlépe hodnocené, kriminalita je ve srovnání s ostatními kraji nízká. Počet trestných činů zaznamenává klesající tendenci, tempo poklesu (o 35 %) bylo vzhledem k nízké výchozí hodnotě nižší než v případě ostatních krajů Česka. Také objasněnost trestných činů je v rámci České republiky nadprůměrná a nadále roste. Navíc je v kraji nízký podíl závažných trestných činů na celkovém počtu trestných činů a v některých ukazatelích, jako je například počet loupeží, zaznamenává výrazně klesající tendenci.

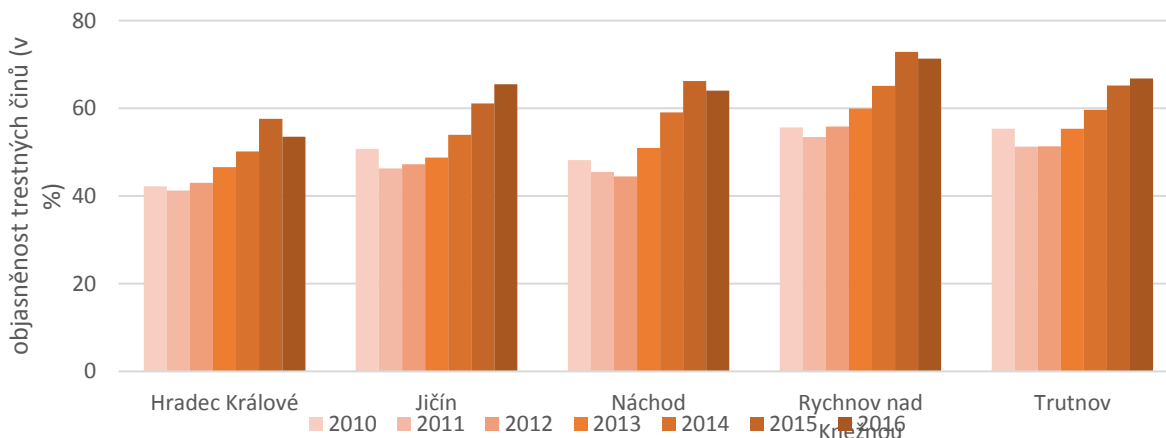
Graf 24 Počet trestných činů na 1 000 obyvatel v okresech Královéhradeckého kraje v roce 2016

Zdroj: ČSÚ, veřejná databáze

Při bližším pohledu do území nejsou patrné žádné extrémní rozdíly, vyšší kriminalita a zároveň nižší objasněnost trestných činů je v okrese Hradec Králové, dle názoru zástupců obcí je nejhorší stav ve SO ORP Dvůr Králové nad Labem, Hořice a Jičín. Dále je problémové SO ORP Rychnov nad Kněžnou, kde se navíc bezpečnostní situace za posledních 10 let citelně zhoršila v návaznosti na rozvoj průmyslové zóny Solnice-Kvasiny-Rychnov nad Kněžnou. V území v blízkosti průmyslové zóny Solnice-Kvasiny-Rychnov nad Kněžnou stoupá počet výjezdů policie, počet přestupků a sociálně patologických jevů, vznikají zde lokality se zvýšenou mírou kriminality a dle názoru místních starostů je celkově patrný negativní vliv průmyslového centra na bezpečnostní situaci v jejich obci, vnímají nárůst kriminality a počtu páchaných přestupků dojíždějícími pracovníky (problematičtí hlavně cizí státní příslušníci), jako je výtržnictví, parkování, nedodržování silničního provozu, rušení nočního klidu.

Graf 25 Objasněnost trestných činů v okresech Královéhradeckého kraje v roce 2016

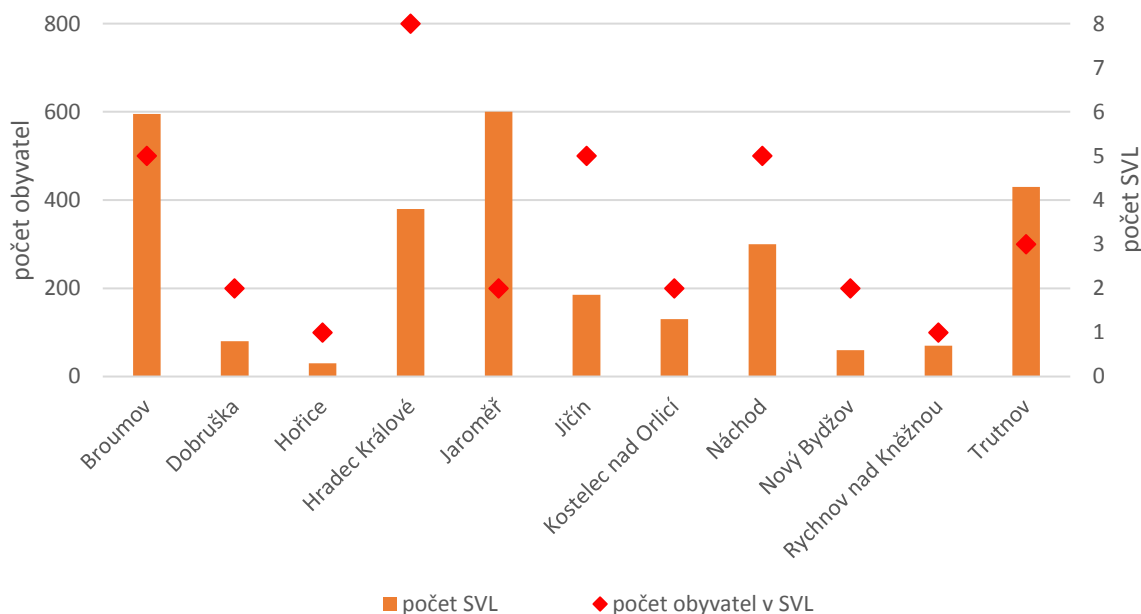
Zdroj: ČSÚ, veřejná databáze

Zhoršení bezpečnostní situace zaznamenaly také některé obce při hranici republiky, kde je možný negativní vliv otevření státní hranice. Bezpečnostní situace se také zhoršila ve městech, obecně kriminalita a výskyt sociálně patologických jevů stoupá společně s rostoucí velikostí obce.

Stále představuje problém přetrvávající exkluze určitých sociálních skupin. Na území kraje existují sociálně vyloučené lokality (SVL). Ve srovnání s ostatními kraji České republiky je však počet sociálně vyloučených lokalit nízký, zároveň i podíl obyvatelstva žijícího v sociálně vyloučených lokalitách je v kraji se řadí pod průměr za Českou republiku. Významné sociálně vyloučené lokality se nachází v SO ORP Broumov, Jaroměř a Trutnov. Významnější skupiny osob ohrožených sociálním vyloučením, osob v krizi a etnické menšiny se nacházejí také v SO ORP Kostelec nad Orlicí, Rychnov nad Kněžnou a Nový Bydžov. Podíl domácností pod hranicí příjmové chudoby je v kraji v mezikrajském srovnání výrazně nižší. V Královéhradeckém kraji je také v mezikrajském srovnání nižší podíl osob v exekuci, nižší průměrná hodnota exekuce na jednu osobu, nižší počet exekucí na jednu osobu a nižší podíl osob s více exekucemi.

Při územním srovnání je vyšší podíl osob s exekucemi v SO ORP Broumov (13 %), Jaroměř (10,8 %) a Trutnov (10,3 %). To odpovídá oblastem s vysokým počtem osob žijících v sociálně vyloučených lokalit. Nejnižší podíl osob v exekuci je v SO ORP Dobruška a Nová Paka (6 %). Oproti tomu průměrná jistina na jednu osobu je nejvyšší v SO ORP Dvůr Králové nad Labem (308 tis. Kč), Hradec Králové (297 tis. Kč), naopak nejnižší jistina na osobu je v SO ORP Broumov – tedy v obvodu s nejvyšším podílem osob v exekuci. Z toho vyplývá, že v SO ORP Broumov je velký počet osob s nižšími exekucemi. Podíl osob s více exekucemi je vysoký v SO ORP Nový Bydžov (76 % ze všech osob s exekucí), Broumov (74 % ze všech osob s exekucí), Jaroměř a Trutnov (72 % ze všech osob s exekucí), nejnižší je v SO ORP Vrchlabí (65 % ze všech osob s exekucí), Nová Paka a Hradec Králové (66 % ze všech osob s exekucí). Počet exekucí na osobu je nejvyšší v SO ORP Broumov a Jaroměř (5,2 exekucí na osobu) a nejnižší v SO ORP Kostelec nad Orlicí, Nový Bydžov a Vrchlabí (4,4 exekucí na osobu).

Graf 26 Počet SVL a počet obyvatel v SVL v SO ORP Královéhradeckého kraje

Zdroj: Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR

Působnost Městské policie a Policie ČR je odpovídající sídelní struktuře kraje, pouze v některých regionech je zaznamenán jistý deficit těchto služeb. Jedná se například o oblast Rychnovska v návaznosti na rozvoj průmyslové zóny a také oblast Broumovska, kde se projevuje odlehlost tohoto regionu a také velké vzdálenosti mezi obcemi.

11 Infrastruktura

11.1 Doprava

Královéhradecký kraj patří mezi kraje s hustou silniční sítí (4. nejvyšší v ČR), ale s nízkým podílem dálnic (3. nejnižší v ČR). Kraji chybí přímé kapacitní napojení na sousední regiony a Polsko, resp. na evropskou dopravní síť TEN-T, a to z důvodů pomalé výstavby dálnice D11 a kompletní absenci dálnice D35. Chybějící úseky D11 jsou závažným nedostatkem z hlediska kompletnosti TEN-T Core Network – nejdůležitější transevropské tahy spojující nejvýznamnější evropské aglomerace a průmyslové oblasti. Hlavní dopravní tahy, především silnice I. třídy I/35, I/33 a potažmo I/37, jsou kapacitně zcela vyčerpány. Dopravně nejzatíženějšími úseky jsou hlavní průtahy v intravilánech měst, především silniční okruh v Hradci Králové. Tyto komunikace představují závažnou kapacitní překážku na řadě silnic I. třídy a mají negativní vliv jak na život místních obyvatel, tak na plynulost a bezpečnost dopravy.

Absence přímých kapacitních napojení zvyšuje cestovní doby a snižuje tak dopravní dostupnost některých regionů kraje. Horší dostupnost v porovnání s ostatními regiony kraje vykazují oblasti Krkonoš, Broumovska, Českého ráje a části Orlických hor. Dostupnost Broumovska je nedostatečná jak z Hradce Králové, tak z regionálního centra Náchod. Na komunikace nahrazující síť TEN-T je nedostatečně napojeno Rychnovsko, Broumovsko a část Krkonoš. Dopravní dostupnost je nejhůře hodnocena venkovskými obcemi a překvapivě i městskými obcemi nad 3 000 obyvatel z důvodu absence dálnic, obchvatů a přeložek, které by výrazněji urychlily cestovní časy.

Regionální silniční síť, tvořena silnicemi II. a III. třídy a spravována Královéhradeckým krajem, vykazuje 2. nejvyšší hustotu v rámci ČR. I přes značné roční investice kraje do oprav a modernizací krajské silniční infrastruktury a zvyšujícímu se počtu silnic ve výborném stavu, je necelá polovina (bezmála 1 500 km) silnic II. a III. třídy ve stavu havarijním. Z hlediska jednotlivých okresů je nejhůře hodnocen stav povrchu vozovek v okresech Hradec Králové a Jičín. Největší procentuální zastoupení havarijních úseků (59,6 %) vykazuje okres Jičín. **Odhaduje se, že dlouhodobý finanční deficit na krajské silniční síti je až 11 miliard Kč.** Pro zlepšení stávajícího stavu bude do oprav silnic potřeba každoročně vynaložit cca 1 miliardu Kč, jak tomu bylo i v roce 2017. Nedostatečná pozornost věnovaná mostům a jejich údržbě vedla k postupnému zhoršování technického stavu mostních konstrukcí. V kraji je téměř desetina z celkového počtu mostů (bez ohledu na vlastníka) v nevyhovujícím stavu. Nejhorší statistiky vykazuje okres Rychnov nad Kněžnou, kde je v nevyhovujícím stavu více než 12 % mostů.

Intenzita dopravy roste i díky stále vyššímu počtu registrovaných osobních i nákladních vozidel. Stupeň automobilizace v Královéhradeckém kraji je 5. nejvyšší v ČR. Nicméně počet registrovaných osobních vozidel v Královéhradeckém kraji vzrostl nejméně ve srovnání s ostatními kraji ČR. Procentuálně k nejvyššímu nárůstu osobní i nákladní dopravy došlo na silnicích II. a III. třídy (ne na všech), které pro intenzivní nákladní provoz nemají potřebnou kapacitu ani bezpečné šířkové uspořádání. Nárůst dopravy je patrný především na Rychnovsku v souvislosti s rozvíjející se průmyslovou zónou. Významným regionálním problémem se v posledních letech stává nárůst osobní automobilové dopravy v česko-polském příhraničí (Krkonoše, Broumovsko) a to ze strany návštěvníků z Polska.

I přes rostoucí intenzitu dopravy klesl na silnicích v kraji počet dopravních nehod v roce 2017 oproti roku 2005 o více než polovinu. V posledních letech však celkový počet nehod opět mírně roste. Pozitivní skutečností je, že klesá počet závažných dopravních nehod (usmrčené a těžce zraněné osoby). Nejvyšší počet úmrtí připadá na nehody, k nimž došlo na silnicích I. třídy. Královéhradecký kraj patří ke krajům, v nichž bylo dle BESIP v letech 2009–2017 dosaženo souhrnně nejlepšího snížení nehodovosti. V posledních 10 letech byla nejvyšší nehodovost (v přepočtu na 100 obyvatel obce) v obcích ležících na silnicích I. třídy (především silnice I/35), zvláště pak v obcích správního obvodu ORP Jičín. Míra úmrtnosti při dopravních nehodách (počet nehod připadajících na 1 usmrčeného člověka) je rovněž

nejvyšší v obcích, které protínají hlavní silniční tahy, nejmarkantnější je opět v obcích ve SO ORP Jičín a Hradec Králové. **Většina obcí hodnotí bezpečnost a plynulost dopravního provozu v obcích na silnicích I., II. a III. třídy jako špatnou.**

Z hlediska počtu i hustoty dobíjecích stanic pro elektromobily na 1 000 km silnic v kraji zaostává Královéhradecký kraj za průměrem ČR. Hustota sítě LPG stanic je v kraji lehce pod průměrem ČR. Nadprůměrnou hustotu vykazuje kraj v síti CNG stanic, která je zde 3. nejvyšší ve srovnání s ostatními kraji ČR.

Výkony silniční i železniční nákladní dopravy vykazují v kraji jedny z nejnižších hodnot ve srovnání s ostatními kraji v ČR. Vzhledem k nevyhovující kvalitě, rychlosti a ceně přepravy na železnici je dominantním prvkem dopravního systému silniční doprava.

Hustota železniční sítě v Královéhradeckém kraji je 4. nejvyšší v ČR. S tím však souvisí i její postupná optimalizace, kdy především po roce 1989 dochází k rušení některých tratí, zejména v periferních oblastech. **Zastaralý vozový park, i přes snižující se průměrné stáří železničních vozidel, a dlouhé jízdní doby výrazně snižují konkurenceschopnost železniční dopravy ve srovnání se silniční dopravou. Během posledních 10 let došlo na železniční síti v Královéhradeckém kraji pouze k lokálním nárůstům maximálních traťových rychlostí, což však automaticky neznamená i zrychlení samotných cestovních dob, které je závislé mimo jiné na nasazených vlakových soupravách.** Zdvoukolejnění trati č. 031 mezi Pardubicemi a Hradcem Králové a její modernizace na rychlost 160 km/h se pozastavilo v Opatovicích nad Labem na hranici krajů. Pro kraj klíčové zdvoukolejnění železniční trati č. 020 Velký Osek – Hradec Králové – Choceň a alternativa k přeplněnému I. železničnímu koridoru stále čeká na své zahájení. Železniční dostupnost Broumova a Náchodsko od Hradce Králové komplikuje úvratová spojka mezi Staročím a Václavicemi. Vysoký počet úrovnových železničních přejezdů v kraji výrazně zvyšuje riziko střetu účastníků silničního provozu s vlakem.

Přetrvávajícím problémem je nedostatečná konkurenceschopnost veřejné dopravy vůči individuální automobilové dopravě. Nejzřetelnější rozdíly mezi cestovní dobou do Hradce Králové automobilem, vlakem a autobusem jsou u SO ORP Vrchlábí a Broumov. Tyto regiony zároveň vykazují nedostatečnou časovou dostupnost (100+ min) do krajského města.

Nejméně spokojené s dostupností a obsluhností veřejnou dopravou jsou nejmenší obce do 250 obyvatel, a to z důvodu nedostatečného počtu spojů v obci. Dostupnost obcí veřejnou dopravou do krajského města Hradce Králové hodnotí jako špatnou více než polovina obcí. Jedná se o především o západní, severní a centrální část kraje, kde nejhorší situace je v obcích SO ORP Jičín, Dvůr Králové nad Labem a Broumov. Velmi špatná je návaznost linek především v obcích ve SO ORP Jaroměř. Návaznost linek je obecně horší v obcích do 1 tisíce obyvatel, zvláště pak u venkovských obcí do 250 obyvatel. **V roce 2018 nebylo veřejnou dopravou během víkendů obsluhováno 13 % obcí v kraji.** Absolutně nejvíce neobsluhovaných obcí se nachází ve správním obvodu ORP Jičín. Vyšší koncentraci neobsluhovaných obcí lze nalézt i ve SO ORP Hořice, Dvůr Králové nad Labem a Kostelec nad Orlicí (u hranic s Pardubickým krajem).

V posledních letech postupně v rámci optimalizace, kdy docházelo ke stabilizaci rozsahu objednávaných výkonů ve veřejné drážní osobní dopravě, poklesl počet vlakových spojů a tím i počet cestujících využívajících osobní železniční dopravu. **K největšímu poklesu vlakových spojů v roce 2014 oproti roku 2005 došlo právě v kraji Královéhradeckém, rovněž pokles cestujících v roce 2016 oproti roku 2005 zde byl 3. nejvyšší. Přibližně třetina obcí, která má přístup k železniční dopravě, není s počtem vlakových spojů během pracovních dnů i víkendů spokojena.** Vysokou míru nespokojenosti udávají malé venkovské obce, kde je obecně nízký počet spojů a některé spoje v těchto obcích ani nezastavují. Územně se jedná o obce ve SO ORP Dobruška, Jaroměř a Nový Bydžov.

I přes rostoucí počet autobusových spojů, který byl v roce 2014 oproti roku 2005 4. nejvyšší mezi kraji ČR, **klesá počet cestujících autobusovou dopravou (7. nejvyšší pokles v krajích ČR v roce 2016 oproti roku 2005).** Pokles počtu cestujících v osobní železniční i autobusové dopravě oproti roku 2005 je mimo jiné způsoben i demografickým vývojem, kvůli němuž došlo ke snížení počtu dojíždějících žáků

a studentů. Od roku 2015 dochází k opětovnému nárůstu celkových výkonů i výnosů. Královéhradeckému kraji se po optimalizaci veřejné linkové autobusové dopravy podařilo zajistit pravidelnou objednávku výkonů na speciálních obězích pomocí menších vozidel a tím přizpůsobit strukturu vozového parku skutečné poptávce na linkách. **Třetina venkovských obcí s počtem do 250 obyvatel vnímá počet spojů během pracovních dnů za neuspokojivý.** Nespokojenost s počtem spojů s rostoucí populací obce razantně klesá. **Počet spojení o víkendech/svátcích hodnotí téměř polovina obcí jako nedostatečný.** Více než polovina nespokojených obcí opět převládá v kategorii obcí do 250 obyvatel. Nejvyšší míru nespokojenosti vykazují obce ve SO ORP Vrchlabí, Nová Paka, Nový Bydžov a Dvůr Králové nad Labem. Nejčastějším argumentem obcí je nízký až nulový počet dostupných autobusových spojení.

Stále přetrvává plošná nerovnoměrnost dopravní obslužnosti především v okrajových oblastech kraje a nedostatečné plošné využití kombinované osobní přepravy (P+R, B+R, K+R) v městských oblastech. Problémy s dopravou v klidu v kraji vykazují nejen města, ale rovněž turisticky exponované lokality jako Adršpach, Krkonoše či Orlické hory. Významným prvkem pro bezpečnost cyklistů jsou cyklostezky, které se v posledním desetiletí výrazně rozrůstají, a to především podél silnic I. třídy. **Avšak podél většiny komunikací silnic II. a III. třídy zatížených nadměrným automobilovým provozem, kde navíc intenzita dopravy neustále roste, cyklostezky chybí, a proto jsou místy tyto komunikace pro cyklisty nevhodné až nebezpečné.** Další nárůst cyklistů na těchto silnicích pravděpodobně povede i k nárůstu kolizních situací mezi cyklisty a řidiči osobních a nákladních vozidel. Vedle samotné dopravní infrastruktury se negativně projevuje také absence **strategického dopravního plánování na úrovni krajských, regionálních, městských či destinačních a rezidenčních plánů mobility.**

11.2 Internet

Postupně se zvětšují rozdíly v dostupnosti vysokorychlostního internetu mezi městem a venkovem, resp. periferiemi. Královéhradecký kraj je krajem s nejvyšším počtem bílých míst (41,7 % z celkového počtu) a zároveň krajem s nejnižším počtem černých míst (45,6 % z celkového počtu), viz metodika níže. Ze správních obvodů ORP jsou vysokorychlostním internetem nejméně pokryty SO ORP Trutnov (téměř 70 % území je bílým místem), Nové Město nad Metují (67,6 %) a Dvůr Králové nad Labem (61,9 %). Menší než pětinový podíl černých míst z počtu ZSJ mají SO ORP Dvůr Králové nad Labem (16,5 %) a Trutnov (18,9 %). Při výpočtu barevného charakteru základních sídelních jednotek (ZSJ) vycházel Český telekomunikační úřad (ČTÚ) z poměru adresních míst, u kterých byla uvedena alespoň jedna vysokorychlostní disponibilní přípojka (rychlost nad 30 Mbit/s), ke všem adresním místům v ZSJ. Pokud byl tento poměr nižší než 50 %, byla ZSJ vyhodnocena jako bílá. Pokud byl poměr vyšší, zkoumal se počet podnikatelů, kteří v dané ZSJ uvedli nenulový počet disponibilních přípojek. Pokud byl takový podnikatel právě jeden, byla ZSJ vyhodnocena jako šedá, v ostatních případech pak jako černá.

Pokrytí území obce vysokorychlostním internetem hodnotí nejhůře obce ve SO ORP Broumov, Dvůr Králové nad Labem a Rychnov nad Kněžnou, a to hlavně obce při hranicích ČR. **Hodnocení pokrytí obcí vysokorychlostním internetem zástupci obcí se značně liší od hodnot, které uvádí Český telekomunikační úřad.** Především se jedná o obce ve SO ORP Broumov a Nový Bydžov, kde je dle ČTÚ pokrytí na velmi dobré úrovni (černá místa). Nejmenší spokojenost s vysokorychlostním internetem vykazují obce s méně než tisícovkou obyvatel.

Podíl domácností s vysokorychlostním připojením k internetu každoročně stoupá. I tak se se Královéhradecký kraj umístil na posledním místě z hlediska podílu připojení s rychlostí vyšší než 30 Mbit/s na celkovém počtu připojení v jednotlivých krajích (0,6% podíl, hluboko pod průměrem za ČR – 2,2% podíl). Z hlediska podílu připojení s rychlostí vyšší než 10 Mbit/s zaujímá Královéhradecký kraj 3. nejhorší pozici (4,1% podíl, opět hluboko pod průměrem za ČR – 16,5% podíl).

Dle ČTÚ je mobilním signálem a rychlým mobilním LTE internetem (řádové desítky Mbit/s) pokryto téměř 100 % populace kraje a téměř 96 % území kraje. Otázkou je skutečná dostupnost a rychlost

mobilního LTE internetu v reálných podmínkách. **Mobilní operátoři se zaměřují především na pokrytí měst, kde jejich rychlé LTE konkuruje pevnému nebo bezdrátovému připojení. Na venkově je rychlost připojení k internetu řádově nižší.** Jako absolutně nedostačující hodnotí pokrytí signálem 4,8 % obcí, jako špatné 17,4 % obcí. Nejhůře hodnotí pokrytí území signálem obce ve SO ORP Trutnov, Broumov a Kostelec nad Orlicí, kde opět vystupuje vliv státní hranice. Nejvíce nespokojené jsou obce s méně než 500 obyvateli.